

Seznam příloh

Obsah

Příloha I	2
Příloha II	4
Příloha III	9
Příloha IV	17
Příloha V	26
Příloha VI	32
Příloha VII	37
Příloha VIII	42
Příloha IX	46
Příloha X	52
Příloha XI	58
Příloha XII	58
Příloha XIII	59
Příloha XIV	60

Příloha I

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních údajů

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Nahrávka bude uložena
v osobním archivu
tazatelky

Informovaný souhlas ke zpracování a zpřístupnění osobních údajů

Já, níže podepsaná (dále jen „nahrávka“), podle zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s nařízením (EU) 2016/679 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (GDPR), tímto uděluji svůj výslovný a svobodný souhlas se zpracováním veškerých svých osobních údajů, které jsem poskytla během rozhovoru/ů pořízených ve zvukové či audio-vizuální podobě v rámci spolupráce na diplomové práci s názvem ***Vývoj a současná situace tlumočení v Mexiku na příkladu jazykové kombinace čeština-španělština***

Výše uvedený souhlas uděluji tazatelce Daniele Honkové pro následující účely:

- vědecký či historický výzkum v oblasti humanitních věd;
- archivace ve veřejném zájmu;
- vzdělávací činnost (možnost využití úryvků či ukázek z rozhovorů při výuce);
- publikační činnost (odborné články, studie, sborníky, monografie apod.).

Jsem si vědoma skutečnosti, že správcem těchto údajů se podpisem tohoto souhlasu stává tazatelka, a to na dobu neurčitou.

Souhlasím s tím, aby rozhovory a informace v nich obsažené byly v případě potřeby poskytnuty v písemné či elektronické podobě na základě podmínek, jež stanoví správce, také dalším subjektům (domácí či zahraniční akademická pracoviště a výzkumné instituce), a to výhradně pro účely vědeckého či historického výzkumu v oblasti humanitních věd – hodící se zaškrtněte:

- souhlasím
- nesouhlasím

Prohlašuji, že jsem byla informována o tom, že podle výše uvedených právních předpisů o zpracování osobních údajů mám právo:

- kdykoliv odvolat udělený souhlas, a to pro každý ze shora uvedených účelů samostatně;
- vyžádat si informaci o tom, jaké osobní údaje jsou o mně zpracovávány;

- vyžádat si opravu nebo doplnění svých osobních údajů;
- žádat výmaz osobních údajů, pro jejichž zpracování již dále není důvod;
- žádat omezení zpracování údajů, které jsou nepřesné, neúplné nebo u nichž odpadá důvod jejich zpracování, ale nesouhlasím s jejich výmazem;
- žádat umožnění přenesení zpracovávaných údajů;
- vznést námitku proti zpracování mých osobních údajů pro přímý marketing, včetně souvisejícího profilování;
- nebýt předmětem automatizovaného individuálního rozhodování, včetně profilování;
- mám právo dostat odpověď na svou žádost bez zbytečného odkladu, v každém případě do jednoho měsíce od obdržení žádosti správcem.

Pro kontaktování správce ve věci ochrany osobních údajů lze využít kontakty uvedené v záhlaví tohoto informovaného souhlasu.

Individuální požadavky ~~narátorky~~, jimiž je správce údajů povinen se řídit (např. anonymizace dat, požadavek autorizace přepisu před publikací, odmítnutí online zpřístupňování osobních a citlivých údajů po splnění podmínek stanovených správcem, využití rozhovoru pouze pro některý z výše uvedených účelů, zákaz využití rozhovorů dalšími subjekty/třetími stranami nebo v rámci jiných výzkumů apod.) – hodící se zaškrtněte:

- nepožaduji
- požaduji, uveďte Vaše konkrétní požadavky:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Datum, místo podpisu:

Podpis ~~narátorky~~:

Příloha II
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 1
Online
20. července 2023

A: Dobrý den.

N: Dobrý den. (...)

A: Rovnou začnu otázkou, jestli neznáte někoho dalšího, koho bych mohla kontaktovat, kdo by v Mexiku dělal tlumočení mezi češtinou a španělštinou?

N: Zním, paní XXX, ale tu už jste zřejmě kontaktovala, je to tak?

A: Ano, s tou jsem ve spojení.

N: Ještě mě napadl bratr mého bývalého partnera, ale ten tlumočí mezi angličtinou a španělštinou, takže to vám asi nepomůže, že? Potom mě napadá jedna paní, ta v Mexiku nějakou dobu žila, pak byla v Brazílii, teď je snad v Česku, nevím. Tak na tu bych vám mohla poskytnout kontakt, kdybyste chtěla. Ale bude tam podobný časový lapsus jako u mě, protože pokud pro vás bude mít nějaké přínosné informace, bůhví z jaké doby to bude. Ale můžete to zkusit. Určitě někdy něco mezi češtinou a španělštinou v Mexiku tlumočila. Nicméně to bude určitě tak pět let zpátky.

A: To vůbec nevádí. Ta práce by měla totiž částečně mapovat i vývoj tlumočení v Mexiku v této jazykové kombinaci.

N: Ještě mě vlastně napadá jedna kolegyně, XXX, tu znáte?

A: Ano, s tou jsem také již v kontaktu.

A: Tak se do toho pustíme. Vy aktuálně žijete v České republice, je to tak?

N: Ano.

A: A v Mexiku jste pracovně působila v jakém časovém období?

N: První cestu do Mexika jsem podnikla v roce 2012, to jsem ještě dokončovala magisterská studia v Praze (obor překladatelství – tlumočnictví) a tam jsem pracovala od března zhruba do začátku prosince, kdy jsem vyučovala indiánské obyvatelstvo, které se sdružuje v organizaci Unión de Cooperativas Tosepan Titataniske na severu státu Puebla. Tam jsem nicméně netlumočila, šlo o výuku angličtiny pro domorodé obyvatelstvo ve španělštině. Což je zajímavé, protože jejich mateřštinou nebyla španělština, ale náhuatl. Takže tlumočení tam bylo spíše příležitostně, nicméně ne mezi češtinou a španělštinou.

N: Jednou tam ale přijela japonská delegace, tak jsem tlumočila mezi angličtinou a španělštinou, ale to bylo jako doprovodné tlumočení, jednoduše to, co bylo potřeba během dne. Žádná konference, zasedání, nic takového; když pominu jednu schůzku s vedením organizace, kdy si obě strany vyměňovaly poznatky o pěstování dvou různých druhů bambusu v Japonsku a v Mexiku.

A: Takže to bylo v roce 2012 na konci studií, pak jste se vrátila zpátky do Čech si dodělat školu, předpokládám?

N: Ano, pak jsem se vrátila na půl roku sem. A v roce 2013 jsem se na další půlrok vrátila do Mexika. A pak jsem se vracela znovu až v letech 2018–2019. A pak už jsem tam nebyla.

A: Takže od roku 2019 už jste tam nebyla?

N: Ne. Celkem jsem v Mexiku strávila asi dva roky, ale v rámci několika cest. (...)

A: Tlumočila jste někdy pro Velvyslanectví České republiky v Mexiku?

N: Nikdy. Pro mexickou ambasádu v Česku jsem tlumočila, nicméně nebylo to tak úplně pro ambasádu jako takovou, spíš to bylo pro lidi, co si něco potřebovali vyřídit, např. pro paní, která prodávala v Mexiku nějaký pozemek; ale nic diplomatického. Protože tam jsou zavedení tlumočníci, kteří tam jsou nastalo, případně se jedná o zakázky, které vyžadují razítko, přičemž dřív ještě existovala možnost najmout si tlumočnicka *ad hoc*, s tím, že tlumočnick potom podepsal papír pro tu danou situaci. Teď si ale myslím, že už to nelze, takže už se to tak nepraktikuje. Nicméně si mě tam asi poznamenali, že v případě, kdy by jim došli tlumočníci, tak že mě můžou kontaktovat. Ale nikdy jsem určitě nefigurovala na žádném oficiálním seznamu. (...) Právě proto jsem si říkala, jako moc pro vás budou informace ode mě relevantní, protože jsem zkrátka v Mexiku mezi češtinou a španělštinou netlumočila.

A: Nevadí. Tak se zeptám alespoň na překlad, když už vás mám „na drátě“. Čili, překládala jste v Mexiku něco mezi češtinou a španělštinou?

N: Ano, ale pro české klienty. Pro mexické klienty jsem překládala pro agenturu v Guadalajaře pro jednu stavební firmu, pro kterou jsem překládala několik větších projektů ze španělštiny a angličtiny do češtiny. Ale to probíhalo na dálku, a ne v tom období, kdy jsem zrovna byla v Mexiku.

A: Jasně, super. A s touto zakázkou vás oslovili napřímo, nebo byl kontakt zprostředkovaný přes Velvyslanectví ČR v Mexiku či jinou instituci?

N: K téhle zakázce jsem se dostala přes kolegyni XXX. Respektive to bylo původně nabídnuto někomu v Mexiku, ale nakonec se ta zakázka dostala až ke mně. (...)

A: Máte české razítko soudní tlumočnice a soudní překladatelky?

N: Nemám. Pro moji generaci je to naprosto nedostupné, což asi víte sama, jaké jsou podmínky pro jeho získání. Já mám trvalé bydliště sice v Praze, i když jsem se tady nenarodila, ale tohle je prostě nereálná vyhlídka. Navíc to pro mě není nijak zvlášť zajímavé. Kdysi jsem o tom uvažovala, ale postupně se ty podmínky zhoršily natolik, že momentálně je to bohužel už naprosto neatraktivní.

A: Rozumím. A přivádí mě to k otázce, jestli víte, jak funguje v tomto ohledu mexický systém. Jestli se razítko rovněž dělí na soudního tlumočnicka a překladatele, a jaké jsou podmínky pro jeho získání?

N: Netuším, jestli ten přístup k tomu razítku je stejný jako u nás, nicméně institut soudního tlumočnicka a překladatele rozhodně mají, jmenuje se to „perito traductor / perito intérprete“. Netuším ovšem, jaké jsou na to požadavky, nicméně je to Mexiko, takže tušíte, jak to asi funguje. Já se domnívám, že pokud se u nás k tomu razítku dá dopracovat nějakým podvodným způsobem, tak v Mexiku tím spíš. Jsem si jistá, že nějaké oficiální podmínky to má, nicméně si myslím, že to nezbytně nebudou mít nejlepší lidé v oboru...spíš že to bude fungovat na bázi kontaktů a konexí. (...)

A: Já jsem si i hledala, jak je to v Mexiku s výukou tlumočení, jako je u nás translatologie na Univerzitě Karlově, tak jestli tam se nějakým způsobem dá dostat k tomu, že by člověk vystudoval tlumočení tam a našla jsem, že je to možné pouze na čtyřech univerzitách. Což zřejmě víte, nicméně, co mě překvapilo je, že tam je vždycky povinná angličtina. V tom „základu“ není jiná možnost, než studovat jazykovou kombinaci španělština-angličtina. A až k tomu je možnost si přidat třetí jazyk, samozřejmě ale ne češtinu, což není nijak překvapivé. Takže má otázka zní: neznáte někoho, kdo by to studoval ve španělštině v Mexiku? Zkrátka někoho, kdo studoval tlumočení v Mexiku?

N: Já si vybavím akorát projektovou manažerku z překladatelské agentury v Guadalajaře, protože to byla taková menší agentura, kde právě vlastně všichni, co tam pracují, tak jsou zároveň profesionální

překladaelé a tlumočníci, takže někdo z nich to má určitě vystudované, netuším přesně na čem, ale určitě někdo z nich ano.

A: Mohla byste mi prosím zopakovat, jak se ta agentura jmenuje? Já bych se pokusila je zkontaktovat.

N: Určitě, jedná se o agenturu Connectional Guadalajara.

A: Perfektní. Děkuji.

A: Vzpomněla byste si, jak se jmenuje ta projektová manažerka, abych se kdyžtak pokusila kontaktovat přímo ji?

N: Ano. Já vám na ni pošlu email – to bude snazší.

A: Dobrá. Děkuji moc. Já bych se právě ráda spojila i s tlumočnickými agenturami v Mexiku a zeptala se právě, jestli mají poptávky i po češtině.

N: Dokonce mám někde i kontakt na Mexičana, překladatele, který žije v Praze a překládá mezi češtinou a španělštinou. Pokud najdu kontakt, tak vám ho pošlu.

A: To byste byla moc hodná. V návaznosti na mou předchozí otázku bych se ráda zeptala, jestli nevíte, zda v Mexiku existují nějaké profesní organizace tlumočnicků a překladatelů, nějaký protějšek např. JTP?

N: Něco takového určitě existovat bude, nicméně já neznám žádnou konkrétní.

A: Nevadí, zkusím se zeptat někoho dalšího. Teď tedy pojďme k té praxi. V Mexiku jste mezi češtinou a španělštinou někdy oficiálně tlumočila?

N: Oficiálně ne, jen když přijel někdo z přátel a souběžně jsme se vyskytovali v Mexiku na jednom místě, pak ano, ale to spíš bylo doprovodné a neformální.

A: Jasně. Myslíte si, že v Mexiku se tlumočení mezi češtinou a španělštinou věnují profesionálové? To znamená lidé, kteří to mají vystudované, nebo spíše někdo, kdo se naučil jazyk neví, jakým způsobem, třeba že tam žil, ale tlumočnické vzdělání nemá?

N: Podle mě záleží na národnosti, protože na materiálech, které jsem viděla já právě u té větší zakázky té stavební firmy, jsem viděla, že to překládal nějaký Mexičan, který u nás zřejmě měl nějaké kontakty a češtinu ovládal velice dobře v mluvené podobě, ale když jsem viděla, jak píše, tak mi bylo jasné, že vlastně nemá o tom jazyku ponětí, že ho nemá vystudovaný. Zkrátka má tu češtinu jen naposlouchanou. Myslím si, že tam bude asi větší poměr lidí, co to nemají vystudované. U těch mexických firem si myslím, že budou mít nasmlouvaného někoho, kdo tu češtinu ovládá, ale nemá ji vystudovanou. V tom opačném případě to je složitější. Já většinou znám lidi, kteří to mají vystudované, příp. mají vystudovaný jeden nebo druhý jazyk, ale v Mexiku je dost početná komunita Čechů a Slováků, kteří nemají žádné vysokoškolské odborné vzdělání, takže tam asi bude taková šedá zóna.

N: Také v tom bude hrát roli to, že v České republice jsou ty obory (překladaelství a tlumočnictví) pořád ještě považované za prestižní, za obory, kterými se dá kvalitně uživit, pokud neděláte literární překlad. Ale v Mexiku je to naopak. Tam filozofické a humanitní směry vlastně člověka od začátku odsuzují k životu v chudobě. Proto se do toho studia moc lidí nežene. Z podstaty věci si myslím, že lidí, co v Mexiku studují lingvistiku nebo překlad a tlumočení např. na UNAMu, bude strašně málo.

A: Určitě, to máte pravdu. A co se týče překladaelských zakázek v Mexiku, vyskytovaly se tam zakázky ze španělštiny do češtiny, přičemž zadavatel byl Mexičan, nebo mexická firma?

N: Ano, ale ne, když jsem byla v Mexiku. (...)

A: Dobře, a když to specifikujeme jen na ty, které vám přišly z Mexika už do Čech, bude jich hodně? Dalo by se říct, že se jedná o velkou část veškeré vaší činnosti, nebo naopak se jedná o velmi okrajovou část?

N: Když už něco takového přijde, tak to kolikrát bývá i něco většího, ale je to zase okrajové v tom smyslu, že je to velmi příležitostné. Rozhodně se nejedná o systematickou spolupráci. Já to mám tak víceméně rozdělené, že např. za minulý rok (protože letos se to trochu posunulo) jsem měla 90 % příjmů ze zahraničí (západní Evropa a USA) a zbytek je Česká republika. Letos je ten poměr českých zakázek trochu vyšší, v důsledku všech těch experimentů s umělou inteligencí apod. (...)

A: Přichází vám také zadání překladů do španělštiny?

N: Přichází, ale primárně od českých klientů. Je to takový český evergreen, že? (...)

A: Asi ano. A teď mám otázku na covid, který vás tedy v Mexiku nezasáhl. Proto se zeptám obecně, pocítila jste velký vliv covidu na počet zakázek?

N: Pocítila. Nicméně jednalo se spíš o sekundární efekt toho, že lidé nevěděli, co bude. To ale přetrvává doteď. Nebylo to tak, že by všichni onemocněli nebo byli mimo provoz, ale lidé nechtějí do ničeho investovat, přešlapují na místě a vyčkávají. Což se samozřejmě projevilo a urychlilo to jakousi moji přeorientaci na západoevropský trh, protože ten český se vlastně na 2–3 měsíce úplně zastavil. A pak nastal další propad po Ukrajině. Teď je to tedy takové, že ne že by nebylo co dělat, ale je to takové chaotické. Všichni všechno odkládají a málokdo dodrží termín pro dodání podkladů apod. Takže bych to shrnula tak, že zakázek je pořád dostatek, byť méně než dřív. Upřímně si myslím, že většina kolegů se to snaží nějak uhrát, málokdo otevřeně řekne, jak na tom je, protože se snaží zachovat tvář, zkrátka se drží ta iluze, že je to ještě celkem dobré.

A: Rozumím. Ještě tady přeci jen mám otázku na váš názor ohledně tlumočení. Jde mi o to, jestli máte pocit, že by tam byla veřejnost vzdělaná ve smyslu toho, že lidé vědí, co je to tlumočení, kdo je tlumočnick apod.?

N: Záleží na tom, z jaké společenské vrstvy daný člověk je, protože v Mexiku jsou ty sociální rozdíly opravdu markantní. Nicméně když se budete pohybovat mezi vzdělanými lidmi, tak ano, budou vědět, kdo je tlumočnick apod. Ale není to tak, že by ta práce byla vnímána jako podřadná, spíš jako neperspektivní. Z hlediska toho, že se tím nedá uživit, což je čistě na mexickém trhu koneckonců pravda. Do značné míry to může souviset i s machismem, v případě ženy tlumočnice... opravdu záleží na mnoha faktorech. (...)

A: Dobře. Poslední otázka: Jak je to v Mexiku s výukou češtiny? Já jsem koukala, že některé z vašich kolegyně, co jsou na stránkách velvyslanectví, mají vlastní stránky a vyučují češtinu. Je to tak, že je to opravdu velmi okrajová záležitost jak pro ty lektorky, tak i pro tu veřejnost, kdy o to asi není žádný přehnaný zájem, že? Myslím si, že se jedná o ojedinělé případy někoho, koho zajímá nějaká abstraktní věc, něco naprosto nového, něco, čím se může člověk blýsknout, je to tak?

N: Ti lidé o to skutečně mívají zájem, ale nejčastěji to bývá právě někdo, kdo třeba získá práci u nás a potřebuje se naučit alespoň nějaké základy. Bohužel to z podstaty věci přitahuje i spoustu osobnostně velmi problematických, kolikrát vysloveně charakterově odpudivých lidí, taková je realita. Podobně jako všechny marginální záležitosti to buď přitáhne lidi, kteří jsou velice vzdělaní, mají nějakou akademickou kariéru, anebo, ať už v jakémkoliv ohledu, marginalizované existence; případně kombinaci obojího (s akademickým vzděláním, ale osobnostně příšerné). Nebo třeba v Praze je lektorát katalánštiny, což je poměrně exotický jazyk zase z českého pohledu, a tam pozoruji, resp. jsem zažila to samé.

A: A znáte někoho dalšího, kromě těch, které jsme si zmínily, kdo by učil v Mexiku češtinu?

N: Popravdě už asi ne. Ještě se zamyslím a kdyžtak vám pošlu kontakt emailem, souhlasíte?

A: Skvělé, moc děkuji. Mockrát děkuji za váš čas a za příjemné popovídání.

N: Já vám přeji mnoho úspěchu s vaší prací. A také děkuji.

A: Na shledanou.

N: Na shledanou.

Příloha III
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 2
Online
23. července 2023

(...)

N: Já se tlumočení vyhýbala jako čert kříži, tak nevím, jestli vám pomůžu.

A: Nevadí, nevadí. A můžu se zeptat, proč?

N: Tlumočila jsem konsektivně, simultánku jsem v životě nepřijala. Ale ani v tom konsektivním nejsem nejlepší.

A: Tak to se těším, až se v rozhovoru k tlumočení v praxi dostaneme trochu víc.

A: Na začátek si tedy upřesním několik informací; vy aktuálně žijete v Bogotě, je to tak?

N: Ano.

A: V Mexiku jste pracovně působila kdy, prosím?

N: Od roku 2003 do roku 2008, pak jsem šla na mateřskou dovolenou a znova jsem nastoupila v roce 2017. A kolem roku 2010 jsem vlastně byla na volné noze, kdy jsem zejména překládala, učila češtinu a tlumočila – jen když nikdo jiný nemohl.

A: Napíšu si, že tlumočení okrajově...

N: Tak jsem to vlastně měla až do roku 2020, kdy jsem nastoupila zpátky do práce, ale na jinou pozici a na plný úvazek, takže už nestíhám nic, navíc bych v rámci smlouvy ani neměla. (...)

A: Máte vystudované tlumočení a/nebo překlad v České republice?

N: Ne, nemám.

A: A nějaké jiné potvrzení nebo razítko odjinud máte?

N: Ne. Já jsem ani nikdy nechtěla dělat tlumočení, protože na to člověk potřebuje mít nějaký nácvik, který nemám.

A: Naprosto chápu. Přestože tedy nevládníte žádné takové osvědčení nebo příslušný titul, věděla byste, jak v tomto směru funguje systém soudního tlumočení a překladatelství v Mexiku? Je to stejné jako v České republice? Nebo můžete získat razítko snazší cestou, myslím tím mafii a byrokracii?

N: Tím, že je Mexiko federace, tak to má každý stát trochu jinak. Správně by to mělo být tak, že člověk udělá zkoušku (spíš ze znalosti práva než jazyka), protože jazyk se dokládá zase jinými dokumenty. A ty zkoušky se v hlavním městě realizují u Nejvyššího soudu hlavního města (Tribunal Superior de la Justicia de la CDMX). Například na škole Instituto Superior de Intérpretes y Traductores pak na ně dělají přípravné kurzy.

A: Já jsem si právě tyto školy hledala a našla jsem, že jsou tam pouze čtyři školy, které umožňují studium tlumočení, nicméně na všech je nutná kombinace angličtina-španělština. Jinak to nelze.

N: Tady je tuším angličtina, francouzština s tou španělštinou určitě. Čeština logicky ne.

N: Kdysi dávno vlastně neměl nikdo kulaté razítko pro Mexiko, takže se všechny překlady legalizovaly na ambasádě, na konzulátu a akceptovala je i mexická strana. A následně se zčistajasna objevila jedna

paní, s kterou jste zřejmě také v kontaktu, s tím, že má oficiální razítko a všechny instituce v mexickém hlavním městě přestaly uznávat legalizaci ambasády a vyloženě vyžadovaly ji. Respektive, ještě před ní se tam objevil nějaký pán, který údajně uměl asi třicet jazyků, včetně „checoslovaco“. Tehdy už jsem tam pracovala a strašně mi to vadilo, protože tenhle pán nestydatě tvrdil, že umí jazyk země, která už dávno neexistuje... Nakonec přiznal, že mu ty překlady vyhotovuje právě tahle paní a on dává jen razítko. Někdo si stěžoval na Ministerstvu zahraničních věcí a do půl roku měla paní razítko. Nicméně ona odvádí dobrou práci (jak v tlumočení, tak v překladu) – takže to zase není žádný podvod.

N: Pak je ještě jedna paní v Querétaru, která má mexické kulaté razítko. Nicméně to tedy neplatí pro Českou republiku. No a další, což vůbec netuším, jak se stalo, jsem jako oficiální „perito traductor“ vedená i já, a to pro stát Guanajuato. Jednou se na mě obrátila nějaká paní ze státu Guanajuato, že jsem na stránkách ambasády, že mě doporučují, a tak jako jestli bych jí mohla pomoci. Ale já jsem se jí snažila vysvětlit, že nejsem oficiální překladatel, nicméně jsem jí udělala překlad, který po mně chtěla a od té doby jsem vedena jako oficiální překladatel státu Guanajuato. Což samozřejmě nejsem. Oni nevyžadují žádné razítko, jen můj podpis.

A: To je moc pěkná pozice. Oficiální překladatelka pro stát Guanajuato, ani nevíte jak. Zrovna takový pěkný stát.

N: Ale já už dlouho nepřekládám, takže klienty posílám jinam. Což je další věc, pro Českou republiku v Mexiku tedy s českým razítkem figurovala pouze jedna kolegyně a pro Mexiko my tři, jak už jsem zmínila. Jedna pro hlavní město, jedna pro Querétaro a já pro Guanajuato. Ale pro Českou republiku překládali všichni, kdo figurují na webových stránkách velvyslanectví, s tím, že jediné, které se posléze nelegalizovaly, byly právě ty od kolegyně, která vlastnila české kulaté razítko.

A: Jasně. Super. Děkuji.

N: Není zač.

A: Na to navážu další otázkou; existují v Mexiku profesní organizace typu Komora soudních tlumočnicků? Když uvážíme, že existuje cosi, co připomíná ten náš český systém, tedy razítko a dělení na oficiální a neoficiální překladaatele a tlumočnicků.

N: Komora jako taková, to si nejsem jistá. Každopádně ale existuje seznam Nejvyššího soudu CDMX, kde nabízejí ty zkoušky, o kterých už byla řeč. A tam tedy mají seznam, který by se měl každoročně, myslím, obnovovat. Já už jsem to velmi dlouho nesledovala. Nevím, jestli Komora existuje, já sleduji stránky jedné organizace, obdoby sdružení tlumočnicků a překladatelů.

A: Jasně, takže něco jako JTP?

N: Ano, tak je sleduji na sociálních sítích.

A: Mohla bych vás požádat o jméno té skupiny?

N: Určitě vám ho pošlu emailem, až skončíme.

A: Skvěle, to byste byla moc hodná. Děkuji. Dál tady mám otázku na váš názor. Myslíte si, i s ohledem na vaši vlastní zkušenost, že se tlumočení v Mexiku (ostatně i překladu) mezi češtinou a španělštinou věnují spíše profesionálové (tzn. lidé, kteří mají tento obor vystudovaný), nebo spíše lidé, kteří si nějakým způsobem osvojili jazyk a z nějakého důvodu se pohybují v Mexiku?

N: Já si myslím, že ani ta kolegyně, která má české kulaté razítko, nemá translatoologii vystudovanou. Takže jsou to v podstatě všichni amatéři. Vlastně z těch dam, o kterých jsme mluvily před tímto rozhovorem, tak jediná, která má obor tlumočení a překlad vystudovaný je ta, která už tam nežije a na ambasádě nikdy nepracovala. Ty, které jsme zmiňovaly v souvislosti s razítkem mají vystudovanou tuším filologii, antropologii a u té jedné vůbec netuším.

A: Právě ta paní, která má vystudovanou antropologii, jak jste o ní mluvila, tak ta je jediná, která mi neodpověděla na email, bohužel si myslím, že zrovna ona by mi měla hodně co říct k té práci, ale co se dá dělat.

N: Ona je dobrá překladatelka a tlumočnice, vlastně vedle té kolegyně s českým kulatým razítkem, je jediná, kdo se odváží zahrávat si se simultánním tlumočením a dává to.

A: Myslíte si, že situace je odlišná v jiných jazykových kombinacích? Např. u angličtiny?

N: Určitě. Stoprocentně. Čeština je opravdu nedostatkové zboží a když ještě kolegyně s českým kulatým razítkem nebyla v Mexiku, tak tam kromě té paní, která vám neodpověděla, nebyl nikdo, kdo by tlumočil. Pro českou stranu při jednom jednání na Ministerstvu financí právě měla tlumočit tato kolegyně a mexická strana si na poslední chvíli vzpomněla, že by také vlastně potřebovala tlumočnici, takže mi začal drnčet telefon a začali mě ze všech stran přemlouvat, abych souhlasila se simultánním tlumočením. A já všem říkala, že rozhodně ne. Nakonec vzali slečnu, která se jim tam ale složila, protože netušila, jak to funguje. Z čehož vyplývá, že opravdu poměrně dost tlačí na kohokoli, kdo má španělštinu na takové úrovni, že by podle nich mohl tlumočit. Proto se pak stávají hrozné věci. Myslím si, že je to věc i dost způsobená neznalostí toho procesu tlumočení. Opravdu zkrátka přemlouvají, a když člověk neví, co to obnáší a slyší pouze na peníze, protože ty jsou, řekněme, zajímavé, tak na to kývne a pak z toho vznikají děsivé situace. Ale co se týká angličtiny a francouzštiny, tak to je úplně jiná situace. To samozřejmě dělají jen profesionálové.

A: V tu chvíli se nabízí otázka, jestli by se tam tlumočnick užíval. Když bychom si řekly, že by tlumočil pouze mezi češtinou a španělštinou a zejména tedy pro ambasádu?

N: Co se týká překladů, tak ano. Protože tam jsou víza, překlady trestních rejstříků apod. protože studentů, kteří z Mexika k nám vyjíždí, je poměrně dost. Ale že by se z toho člověk užíval a mohl se v Mexiku krásně pohybovat a mít tam příjemné a krásné bydlení..., ne.

N: Navíc záleží na tom, jak si člověk nastaví ceník. Já měla ceny nízké, protože jsem věděla, že se jedná zpravidla o studenty. Kolegyně, která vám neodpověděla, měla ceny zase naopak poměrně vysoké. Myslím si, že ve chvíli, kdy člověk příjem z překladů kombinuje s výukou češtiny, tak se to dá zvládnout.

N: Co se ale týče pouze tlumočení, tak nabízí se tam příležitosti, ale je jich opravdu málo. Od té doby, co vlastně odjela kolegyně, která tyto delegace zaštiťovala, tak je tam trochu problém, protože pokud vím, tak právě s tou druhou kolegyní, se jim nespolečně pracovalo tak dobře, takže by určitě ocenily někoho profesionálního. Nicméně že by takových delegací bylo mnoho a byly časté, to se říct nedá. Většinou všichni mají překlady pro konzulát, tlumočení, když to zvládají, učí češtinu, případně provádí. Takže když se to zkombinuje, tak si myslím, že se to dá zvládnout.

A: Jasně, musí se pospojovat víc aktivit, aby člověk vyžil.

N: Já když jsem byla v této situaci, tak už jsem byla vdaná a na mateřské. A když nějaký měsíc nebylo dost překladů, tak jsem měla oporu v manželovi. V podstatě my máme v Mexiku vše zařízené, tím pádem, výdaje nebyly tak velké. Takže abych odpověděla na vaši otázku, teoreticky ano, ale rozhodně to není jednoduché. Teď je tam čím dál více firem, nicméně lidé, kteří tam ty firmy otvírají mluví anglicky. Já jsem třeba tlumočila pro jednu takovou firmu, ale to byl opravdu specifický případ, protože to byli dva páni; dělník a inženýr, vyslaní do Ciudad Juárez, aby se od Mexičanů naučili ovládat jeden specifický stroj, který se stěhoval do Čech. Ale to se neděje tak často, aby se na to člověk mohl spolehnout.

A: Opravdu? To zní zajímavě.

N: Ale teoreticky se to tedy dá. Nebo k tomu např. ještě může člověk učit angličtinu, taková poptávka tam je. Nakonec se mi i ozývali Češi, kteří se chtěli učit španělsky a chtěli začínat s Čechem, nicméně je to stále malý počet.

A: To mě přivádí na otázku učení té češtiny. Já jsem vám do toho potom nechtěla skákat, jak jste povídala, ale já jsem koukala, že vy jste právě také učila češtinu, a tak mě napadlo se zeptat, jak to v Mexiku šlo? Jestli se Mexičani často snaží naučit češtinu, nebo je to úplně okrajová skupina lidí?

N: Je to okrajová skupina, ale Mexiko je obrovská země, má obrovské množství obyvatel, takže i to nepatrné procento je velké množství lidí. Já jsem si nikdy nemohla stěžovat na nedostatek klientů, ale máte pravdu, není to běžný jazyk, který by se tam vyučoval. Většinou se jedná o lidi, kteří mají české předky nebo partnera, nebo pojedou do Čech na studijní pobyt apod. Většinou ale nemají vůbec tušení, co to obnáší, takže chtějí být do dvou měsíců bilingvní, třeba. A jakmile jim předáte tabulku na české skloňování, je to poslední moment, kdy je vidíte... Ale setkáte se i s opravdu zapálenými lidmi, např. někdo miluje Kunderu a chce si ho přečíst v originále. Navíc u takových lidí to většinou není jejich první cizí jazyk, ale třeba už třetí, takže je zřejmé, že mají talent na jazyky. Další skupina jsou hudebníci, studenti hudby a pak také studenti filmu, kteří by chtěli na FAMU a zjistit si, že české vysoké školy jsou zadarmo, pokud studujete v češtině.

A: Jasně, takže si to představují jak Hurvínek válku.

N: Přesně tak, za rok se naučí česky a potom nastoupí na FAMU.

A: To je krásně idylická představa.

N: Nikomu se to zatím nepovedlo, překvapivě. Nicméně měla jsem jednoho studenta, který už poměrně dlouho žije v Českých Budějovicích, a ten se tam, myslím, nakonec dostal. (...) Ale to byl přesně kluk, který miloval Kunderu a na Českou republiku měl úchytku stejnou, jako já mám na Mexiko. V takových případech si ti lidé většinou jdou za tím svým, ale u těch, co mají české partnery, to většinou do roka skončí.

A: Rozumím, rozumím. Ještě se zeptám, jaké nabídky chodily z velvyslanectví nejčastěji? Řekly jsme si, že tedy překlady – zejména. Většinou se tedy jednalo o překlady víz, je to tak?

N: Přesně tak, překlady dokladů k žádostem o víza a překlady pro matriku, tedy rodné listy apod.

A: Jasně. A na tlumočení?

N: Vzhledem k tomu, že už mě znají. Tak v okamžiku, kdy do Mexika přijela kolegyně, kterou jsme si před chvílí vychvalovaly, tak po mně už tlumočení nechtěli. Ale jednou mi to provedli. S nejmenovaným českým umělcem, který byl v Mexiku, tak ve Španělském kulturním domě (pozn. autorky: tamní alternativa Instituto Cervantes). (...) On tam tedy měl přednášku, kterou nikdo nechtěl tlumočit. Takže do toho navrtali mě, se slovy, že tam bude jen dvacet lidí a že polského umělce tam tlumočila něčí polská přítelkyně. Takže to prý určitě zvládnou a bude to super. (...) A pak jsme tam přišli a bylo to v obrovském kostele, kde byl dokonce i „Canal 22“, mířily na mě kamery a já v naprosté hysterii, jsem si nemohla vzpomenou ani jak se řekne „proces“. No, proto prostě netlumočím. Já se vždy vystresuju takovým způsobem, že zapomenu i jak se jmenuju. Od té doby všichni věděli, že tohle mi opravdu už nemůžou dělat. Protože já můžu mluvit španělsky sebelíp, ale jakmile je to něco složitějšího než dva inženýři, kteří skrze mě vtipkují, tak to už je moc. Často proto ty zakázky chodily pak té kolegyni, která vám neodepsala. Ta všemi oblíbená kolegyně, která už ale v Mexiku nežije a s kterou jste už také mluvila, měla několik provázení delegací, např. ministra zahraničí – Petříčka. Ale jak často se to děje, to opravdu nevím, protože to nešlo přese mě.

A: Jasně, tomu rozumím, že jakmile vy jste řekla, že ne, tak vás s tím neotravovali a člověk to v tu chvíli přestává vnímat.

N: Nehledě na to, že si myslím, že ta kolegyně, která tam stále tedy působí, to nakonec měla nějak ošetřené, aby šly vlastně všechny tyto zakázky přes ní.

N: Ještě mě napadá, že další situace, kdy se tlumočí, jsou pohovory vyžádané cizineckou policií. (...) Pohovor s tím žadatelem o vízum se vede (ale jedná se o jeden případ ze 100) v češtině, přičemž u něj tedy musí být tlumočník, aby z toho nebyl žádný problém. (...)

A: Já se ještě zeptám, přičemž chápu, že to nebude otázka na vaši zkušenost, ale spíše na informace z doslechu nebo na váš názor. Je možné, že se tímto způsobem tlumočilo i z jiného jazyka než z češtiny, případně pro cizojazyčnou klientelu? Mám na mysli zejména Slováky, nebo Poláky. To znamená, že ti Slováci nebo Poláci neměli k dispozici svého tlumočníka (respektive tlumočnicka do své mateřštiny), tak využili tlumočení přes češtinu jakožto „podobného“ jazyka?

N: To netuším. Ohledně polštiny si myslím, že vůbec. Protože ona přece jen ta polština, je už docela dál. Ohledně slovenštiny vím, že na ambasádě měli paní, která tam působila jako sekretářka, tuším, jako místní síla, a ta dělala tento typ zakázek. Ale já jsem ji nikdy nepotkala. Takže nevím, jestli je vystudovaná překladatelka a tlumočnice, nebo nikoli. Ale tím pádem nikdy nebyla potřeba toho, co říkáte, protože tu byla ona. Takže Slováci si myslím tento problém neměli.

A: Aha. Dobře.

N: Jednou mi nicméně přišla nabídka na překlad do slovenštiny. Takže jsem zase musela někomu vysvětlit, že „checoslovaco“ neexistuje, že se jedná o dva různé jazyky a že si mají zavolat na ambasádu Slovenska.

A: To je bomba. Ale vlastně mě to ani nepřekvapuje.

A: Ještě teď koukám na ty roky, kdy jste byla v Mexiku. V rámci toho druhého období mezi roky 2017 a 2022 jste musela zažít pandemii. Tak jsem se chtěla zeptat, jak se ta covidová situace podepsala na množství překladů, ale i na množství tlumočení (pokud víte, pokud ne, tak zůstaňme u překladů)?

N: Velmi. Velmi se na překladech ta situace podepsala, protože se přestaly vydávat víza a lidi přestali cestovat. Vše se navíc přeorientovalo na internet. Takže já jsem třeba sice měla nějaké studenty, ale to byli dlouholetí studenti, s kterými jsme přešli do režimu online a udržovali tak alespoň nějaký kontakt. Ale co se těch překladů týče, tak ty doslova „umřely“ na celý rok. Tlumočení si myslím na tom bylo stejně, protože nikdo nemohl přijet, takže do firem nejezdily žádné delegace apod.

A: Jasně, to dává smysl. (...)

A: Ještě mě zajímá nějaká vaše zkušenost s tlumočením. Je v Mexiku dostačující technické zázemí, např. když poptávali to simultánní tlumočení, měli kabiny, měli staničky, sluchátka atd.? Bylo tam dostatečné technické zázemí?

N: Jak jsem říkala, já jsem se simultánnímu tlumočení vyhýbala, to jedno, které mě minulo jen těsně, vlastně vzala ta nezkušená slečna, kterou údajně dle některých zúčastněných, pak sanitka vytahovala z kabiny. Takže kabiny tam asi byly. Ale to bylo jednání na Ministerstvu financí, ale jinak co jsem slyšela, tak to byla spíš šušotáž.

A: Takže si myslíte, že nejčastější typ tlumočení je šušotáž? Právě proto, aby nemuseli pořadatelé zaštitovat prostory, kabiny, výbavu apod.?

N: Pokud mluvíme o nějakém jednání na opravdu vysoké úrovni, tak určitě to potřebné vybavení mají. V tomhle ohledu je zase Mexiko vyspělá země, která má techniku mnohdy na lepší úrovni než my. (...) Na druhou stranu, čeština není angličtina, takže když Mexičané poptávají češtinu, tak to většinou dělají přes agenturu, která není úplně profesionální, protože profesionální agentura nepřemlouvá támhle někoho, kdo žije pár let v Mexiku, aby si stříhl simultánní tlumočení pro Ministerstvo financí. Ale

jakmile se jedná o nějakou nižší úroveň, nebo když to organizuje Česká ambasáda, která takové možnosti nemá, tak si myslím, že ve většině případů se právě uchýlí k šušotáži. Ale co vím, tak ty podmínky jsou i tak katastrofální. Já jsem tlumočení nestudovala, takže mám informace pouze z doslechu, ale říkala mi kamarádka, že by se ti tlumočníci při simultánním tlumočení měli v té kabině po půl hodině střídát. No tak to tady neexistuje, kolegyně mi vyprávěla, jak jela dvě hodiny v kuse....

A: S tou předchozí otázkou souvisí i má následující otázka, a sice: Chápou Mexičani, kdo je to tlumočník? V Česku se velmi často stane, že přijdete na akci, která je tlumočená, a teď se publikum zeptá, co tam dělá ten člověk, proč tam tak postává? Pak vlastně posluchač neví, na koho se má dívat, koho poslouchat apod. Děje se to v Mexiku taky?

N: Ano, ale když jsem takhle někde byla, tak většinou se ten tlumočník představí. Ale drtivá většina obyvatelstva tady neví, jaký je rozdíl mezi překladatelem a tlumočníkem. Když jdete něco tady (v Mexiku) tlumočit, tak vás stejně představí jako překladatele, nikoli tlumočníka, ale jako že by se s vámi nechtěli bavit a říkali si jako, co tam děláte, tak to zase ne.

A: Jasně. Tady se totiž i často stane, že když tlumočíte nějakou problematiku, tak za vámi pak přijde nějaký posluchač a myslí si, že jste odborník na to téma, že vlastně přispíváte do debaty vašimi názory... A na vás pak je mu vysvětlit že to jste neříkala vy, ale že jste to tlumočila...

N: Ne, to se mi nestalo, ale myslím si, že pánové inženýři, kterým jsem tlumočila u robotického ramene hydraulického lisu, viděli hned od začátku, že se mě nemůžou ptát na nic technického. Takže se mi nikdy nestalo, že by se mě někde takhle vyptávali. Já právě беру jen tlumočení, kde je legrace, protože jakmile je člověk vystresovaný, a ještě mezi nafoukanými lidmi, protože jsou všichni kolem něj vysoce postavení, tak mi to nedělá dobře. Takže když už vezmu nějaké tlumočení, tak to musí být pohodová atmosféra, neformální záležitost. Často se mi stane, že na Čechy mluvím španělsky a na Mexičany česky a oni mi to neřeknou, nechají mě to doříct a pak mi řeknou, ať začnu znovu a vlastně to berou jako velkou legraci.

A: To znám, to se mi stává taky běžně mezi kamarády a rodinou, že vždycky v komunikaci nadejde chvíle, kdy přepnu, otočím to, a na rodinu začnu mluvit španělsky a na mexické přítelky česky.

N: Když člověk nemá vycvičený mozek na tlumočení, tak byť ten jazyk ovládá sebelíp, tak to zkrátka nejde.

A: Je to tak, je to tak. Já si myslím, že bych měla mít v tuto chvíli mozek zřejmě na tlumočení částečně vycvičený, ale musím se přiznat, že to není o moc lepší... (...)

A: Otázka na závěr, znáte nějakého Mexičana, který by tlumočil mezi češtinou a španělštinou? Protože mě baví jen samotná ta představa toho, že někdo takový opravdu je.

N: No někoho si matně vybavuji. Ale myslím, že to nebyl Mexičan, ale Guatemalec a nejednalo se o tlumočení, ale o překlad, nicméně i tak to bylo dost legrační.

A: Tomu věřím.

N: Tvrdili mi, že na Mexické ambasádě v Praze je nějaký kluk, teď už to asi bude pán, který umí skvěle česky a že pro ně tlumočí a překládá. Ale myslím si, že je to nesmysl, protože tehdy mi to říkala jeho maminka...

A: Aha, no tak to ano...

N: Navíc si myslím, že pokud by někdo došel až takhle daleko, tak by musel být českého původu. Když se tak zamyslím např. nad svými studenty, tak i ti nejpokročilejší si myslím, že by možná mohli třeba překládat, ale tlumočit rozhodně ne. Překládat do svého jazyka ano. Měla jsem studenta – Skota, který si vzal Mexičanku a žil s ní v Mexiku. Ten právě studoval překlad a tlumočení v jazykové kombinaci

španělština-italština), pak musel kvůli studiím mít ještě nějaký slovanský jazyk, a tak nějak přišel k češtině. Ale když se přestěhoval do Mexika, tak s tou češtinou chtěl pokračovat, takže skončil u mě. Nutno podotknout, že ten už byl ale dost pokročilý. Ten opravdu byl schopný překládat z češtiny do angličtiny, ale tlumočit ne.

A: Hm. To klobouk dolů.

N: No, ta čeština je v tomto ohledu špatný jazyk. Na ní se to pozná okamžitě, že člověk není rodilý mluvčí.

A: To máte pravdu. Teď mě k tomu ještě napadá doplňková otázka, právě v návaznosti na to, že učíte češtinu. Znáte někoho jiného, kromě vašich kolegyně, které jsem už kontaktovala, kdo by učil češtinu v Mexiku? Nemusí to nutně být soukromník, klidně i jazyková škola.

N: Vidíte, tak to zakončíme vtipně. Protože k tomu mě napadá docela vtipná historka.

A: Skvěle. Tak to mám radost.

N: V podstatě téměř všichni, koho jste kontaktovala, tak učí. Já už tedy neučím. O jazykové škole, která by nabízela češtinu, nevím. Ale kdysi dávno, kolem roku 2000 se na ambasádě zorganizovala čeština pro krajany, ale dopadlo to nějak špatně. Potom se snad vyvíjela nějaká snaha o kurzy na *Tec de Monterrey*, protože v Mexiku je dost vysokoškolských profesorů, jak na *Tec de Monterrey*, tak na *UNAMu*, ale nějak se to nakonec taky nepovedlo. A potom právě vím o škole, na jejíž jméno si teď nevzpomenu, ale má to co dočinění se slovanskými jazyky. Vzpomínám si, že jeden můj student mi „úplně mrtvý smíchy“ donesl leták té školy, kde nabízeli výuku asi sedmi slovanských jazyků zároveň. Tak prý to nevydržel, zavolal tam a vyptával se na toho profesora, který tam učí, že kdo to je a kde se tak vzdělával atd. A bylo mu řečeno, že je to Mexičan, který ty jazyky neovládá, respektive nemluví jimi, ale umí je učit. Musím, ale uznat, že tentokrát už tam aspoň nebylo „checoslovaco“, už jen „checo“. Jinak si myslím, že tam žádná škola není. Nicméně předpokládám, že ta by se zrovna ujala. I pro děti se snažili kdysi udělat českou školu. Tehdy nás v Mexiku oslovili, my jsme to zkusili, ale taky to vlastně skončilo katastrofálně, protože všechny ty maminky si představovaly, že to bude nejlépe zadarmo a bude to u nich doma apod. Nicméně nám žádného učitele nepřidělili, protože nás tam bylo pět a půl, takže to skončilo dřív, než to začalo. Ale českých maminek s dětmi, které by byly ochotné platit za to, že člověk bude učit jejich děti, je tam podle mě víc a víc.

N: Nevím, jestli znáte dobře českou komunitu v Mexiku. Ale to je prostě problém.

A: Vůbec neznám.

N: To máte štěstí. Musím říct, že jsou tam skvělí lidé, ale ti se moc k té ambasádě nepřibližují. Přibližují se k ní naopak ti podivní. A když jsem byla v Mexiku pracovně mezi roky 2003 a 2008, tak v mexických klubech bylo zrovna poměrně dost českých striptýzových tanečnic, které se tam dost často provdaly do vyšších socioekonomických vrstev. A tyhle dámy mají teď děti, pro které se snaží hledat nějaké aktivity orientované na ČR. Ale vlastně pro to nechtějí nic dělat, jen platit. Já děti neučím, ale i tak mě přemlouvali a přemlouvali, nicméně nevzala jsem to. Je třeba si přiznat, že na tu češtinu tam ten trh je. Čeština tam docela funguje. Česká republika je v Mexiku poměrně v módě. Na kanále „Televisa“ byl skoro v každé telenovele vždycky někdo v Praze, nebo z Česka, i když vůbec nemluvil česky, ale zkrátka to bylo tak na tu Českou republiku navázané. Konečně i řada mých studentů byla opravdu zamilovaná do České republiky. (...)

A: Já vám moc děkuju, kdyby mě náhodou něco ještě napadlo, mohla bych se na vás ještě obrátit?

N: Jasně.

A: Dobře tak jo, jste zlatá, mockrát děkuju a přeju hezký den.

N: děkuju, na shledanou.

A: Na shledanou.

Příloha IV
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 3
Online
4. srpna 2023

A: Dobrý den. (...)

N: Dobrý den.

A: Na začátek bych si ráda ověřila informace, které jsem získala třeba na internetu, něco mám od vás z předchozí emailové komunikace, tak abych v tom někde neměla nějakou botu, myslíte, že bychom to spolu mohly prosím rychle projet?

N: Jasně, jdeme na to.

A: Vy aktuálně žijete v České republice, je to tak?

N: Ano, teď čerstvě od února.

A: Super. V Mexiku jste pracovně působila kdy, prosím?

N: To je dobrá otázka. Ona by to byla vtipná otázka i bez toho kdy, protože Mexiko z vás totiž tak nějak nechtěně udělá velmi renesančního člověka, protože záležitostí týkajících se češtiny je tam prostě žalostně málo, tak člověk nakonec dělá třeba šest prací najednou a všechny se mu tak podivně prolínají.

N: Ale abych odpověděla, pracovně jsem působila v Mexiku deset let, celou tu dobu jsem ale pracovala pro českou neziskovku Post Bellum. Jsem vlastně projektová koordinátorka této české neziskové organizace, která má na svědomí např. portál Paměť národa, jestli vám to něco říká.

A: Ano, to mi něco říká.

N: A od roku 2017 pracuju s kubánskými disidenty. Ale to se netýká tématu vaší práce. Pokud se tedy budeme věnovat tématu, tak jsem v Mexiku tlumočila až s pracovním vízem, to znamená od roku 2016 do ledna roku 2023. Ale mezitím byl covid, milá Dájo, takže se netlumočilo vůbec nic. Proto jsem vám psala, že já nejsem úplně zářný respondent v tomto ohledu.

A: Rozumím. Ostatně to mi říkáte všechny...

N: Ono je toho tlumočení totiž strašně málo.

A: I to už jsem zaslechla. Nicméně, abych vás nezdržovala, tak se vrátím k těm základním informacím. Máte vystudované tlumočení a překlad? Nebo filologii?

N: Filologii. Španělskou a nizozemskou z Olomouce. A potom má druhý magisterský titul z iberoamerikanistiky, kde mám i doktorát.

A: Máte razítko soudní tlumočnice z Česka?

N: Mám, ale pozastavené. Dostala jsem ho v roce 2019, někdy na začátku února. Zajímavé na tom je, že o razítko můžete požádat dvěma způsoby, buď si požádáte vy, nebo za vás požádá nějaká vládní instituce. Za mě požádal konzulární úsek při velvyslanectví České republiky v Mexiku, protože měli hodně konzulárních případů. A vzhledem k dlouhé neexistenci žádného českého soudního tlumočnicka nebo překladatele v Mexiku, tak se vlastně zavedla taková praxe, kdy se dělá tzv. „traducción simple“ a na ní se dává validační štítek, na jehož přesné jméno si nemůžu teď vzpomenout, přičemž oni prostě musí slovo po slově kontrolovat originál a překlad a je to nesmírně časově náročné. Takže právě proto

vznesli požadavek na někoho s kulatým razítkem, aby se právě tyto věci daly dělat přes tohoto člověka, a to jsem byla já.

N: Nicméně soudní tlumočení za sebou nemám žádné. Byla jsem u soudu, ale nikdo po mně razítko nechtěli, takže jsem vlastně vždy provozovala tlumočení nesoudního typu. Ale když si vezmete např. české vězně v Mexiku, tak buď umí španělsky a umí se nějakým způsobem u soudu pohybovat, nebo mexická strana sama dobrovolně sáhne raději po někom s tamním razítkem, které já nemám, neboť nejsem naturalizovaná. Je to zvláštní, že i pro naprosto výjimečný a exotický jazyk jako je čeština pro Mexiko, musí člověk splnit miliony podmínek, zejména tu, že musí mít mexickou národnost. (...)

N: Situace se jednoduše zbytečně komplikuje, protože ve chvíli, kdy přijde z mexické strany požadavek na češtinu, tak se raději odpoví, že čeština neexistuje a pracuje se s angličtinou. Jediná paní XXX má v Mexiku tamní kulaté razítko, ta sídlí v hlavním městě. Proto pokud bych si v hlavním městě chtěla udělat „traducción simple“, kterou bych si následně nechala na velvyslanectví ověřit, tak nemůžu, protože v hlavním městě figuruje překladatelka vedená jako „perito traductor“, na kterou se v tomto případě musím obrátit. Nicméně kdybych si tutéž situaci představila v jiném státě, kde žádný „perito traductor“ nefiguruje, tak by s mou „traducción simple“ nebyla potíž. Tomu zkrátka nerozumím. Nevím, proč by člověka, který má praxi a za sebou několik vysokých škol či titulů, nemohla ta státní instituce v tomto ohledu zaštitit, ale stále dokola se vyžaduje ta naturalizace. Jednoduše si sami sobě kopeme hrob. Pak se stane například to, že českým vězňům nabízí chorvatskou tlumočnici a ptají se, jestli by jim to nestačilo.

A: Ano, teď jste zodpověděla jednu z mých otázek, kterou tedy již pokládat nebudu. Ale potvrdila jste mou domněnku, že se v Mexiku snaží podle nich podobnými jazyky vždy hasit nějakou překerní situaci. Ale abych navázala na tu „razítkovou praxi“, říkala mi jedna z vašich kolegyň, že je vedena jako „perito traductor“ pro Guanajuato, nicméně netuší, jak se to stalo.

N: Vidíte, tak o tom se mi ani nezmínila... Ale může se to stát, nepřekvapuje mě to, vím také ještě o jedné paní, která je rovněž vedena jako „perito traductor“ a nikdo moc nevíme, jak k tomu přišla. Nicméně já si to vysvětluju tak, že jakmile někde s takhle specifickým, exotickým jazykem někde něco tlumočí nebo překládá, tak si ho zanesou do nějakého seznamu, v němž potom figuruje a vlastně ani neví, jak se tam dostal.

N: Ještě mě napadá, že bych vám upřesnila to, že já jsem nikdy po kulatém razítku na překlad moc netoužila. Nikdy jsme se překladu moc věnovat nechtěla – někde sedět a překládat... Tlumočení ano, ale myslela jsem si, že na něj nemám úplně buňky. A to je právě skvělé v Mexiku, když vlastně najednou zjistíte, že ty buňky mít musíte, protože vám nic jiného nezbyde. To v první řadě a zadruhé zjistíte, že překlad vlastně není tak špatný, když jste v jiné životní situaci, např. když máte dítě. Můžete si práci udělat během dne, když dítě spí, nemusíte chodit pravidelně do kanceláře, zkrátka na tom začínáte vidět ta pozitiva.

N: Musím říct, že co se těch vízových situací týká, tak vlastně překládáte pořád prakticky totéž (výpis z rejstříku trestu, rodný list, vysvědčení...), nutno ale podotknout, že třicet dva států má třicet dva různých dokumentů, takže občas je to zajímavé. K tomu mě napadá komická příhoda; než jsem odjížděla z Mexika, měla jsem udělaný mustr na třicet jedna z celkových třiceti dvou podob dokumentu na výpis z trestního rejstříku a poslední zakázka na překlad, která mi přišla, byl výpis z trestního rejstříku ze státu Chiapas, to byl ten třicátý druhý.

N: Nicméně zpět k tématu, představa toho, že bych teď měla svou civilní práci, do toho psala dál knihy a do toho by mi mohli kdykoli zavolat z policie, abych se někam dostavila k tlumočení, je v mé aktuální životní situaci zkrátka nereálná.

A: Mohla bych se zeptat, jestli víte, jak probíhá ten proces získání razítka „perito traductor“ v Mexiku? Funguje nějaká oficiální cesta, nebo je to zkratka „México mágico“ a zčistajasna se zjevíte jako „perito traductor“ pro stát, v němž jste např. posledních x let nebyla?

N: Bohužel tuhle informaci by vám zřejmě podala paní XXX, já na to nejsme nejpovolanější člověk. Kdysi jsem v Mexiku tlumočila oficiální návštěvu předsedy nejvyššího českého soudu, pana profesora Šámala, kterého jsem doprovázela na jeho setkáních s jeho mexickými protistranami a přesně tam vznikla situace, kdy mi řekli: „Ty dobře tlumočíš, mi bychom potřebovali češtinu.“ Poslali mi odkaz, kde byly požadavky, co vše musím doložit, abych vůbec nějaké té státní instituci mohla vystavit fakturu jakožto později plnohodnotný „perito traductor“... a když jsem to viděla, tak jsem se zděsila. Čtrnáct dní jsem vyplňovala kvanta dokumentů, aby mi na konci řekli, že jednu jedinou podmínku z dvaceti nesplňuju, a sice nejsem naturalizovaná, a jestliže nesplňuju 20/20, tak bohužel. Takže z toho vlastně sešlo, nicméně mi řekli, že si mě povedou v nějaké evidenci a kdyby potřebovali, že se mi ozvou, ale už se nikdy neozvali. Obecně je vtipné se zamyslet nad tím, jestli vůbec ta situace, řekněme ta nutnost tlumočení do češtiny nebo z češtiny do španělštiny vůbec nastala. Mohlo se to stát, nechci říkat, že ne, ale v rámci toho obrovského kolosu, by bylo naivní si myslet, že by v tomto okamžiku té potřeby ta informace doputovala k tomu jednomu jedinému člověku, který mi z té kanceláře odpovídal – tak propojený ten systém podle mě není. (...)

A: Existují v Mexiku nějaké profesní organizace typu Komora soudních tlumočnicků nebo Jednota nebo něco podobného?

N: Přiznám se vám, že to nevím. Nevím to, protože se o to nezajímám. Nikdy jsem se ani necítila být aktivním soudním tlumočnickem, takže jsem neměla potřebu někam jakoby patřit. Nicméně sleduji nějakou podobnou problematiku a většinou tyto záležitosti řeším přes sociální síť, kde se profesionálové v oboru sdružují.

A: Další otázka míří na mexické vysoké školy, na nichž se dá studovat tlumočení. Já už jsem se na to ptala jedné vaší kolegyně a ta vlastně znala pouze jednu. Znáte je, víte o nich, nebo byste mi k nim byla ochotná něco říct? Nutno podotknout, že na všech těchto školách je vždycky povinná kombinace španělština-angličtina, nelze si zvolit jiný jazyk. Některé ale povolují si přidat třetí jazyk (jakoby C) např. francouzštinu nebo italštinu.

N: Nevím, jestli kolegyně zmínila např. *UTECu*? Protože situace s vysokými školami v Mexiku je složitá. Tím, že je Mexiko velmi lidnatá země, tak je tu i obrovská poptávka po vysokých školách. Slyšela jsem číslo, že ročně vyjde v Mexiku (nebo možná jen v Ciudad de México? – ale to mi přijde trochu přitažené za vlasy) na milion studentů od maturity, kteří hledají uplatnění na některé vysoké škole. Proto v Mexiku také nejsou na vysoké školy žádné extrémní nároky (myšleno na ty soukromé) – můžete si otevřít vysokou školu s tím, že máte půl patra nějaké polorozpadlé kancelářské budovy a tvrdíte o sobě, že jste vysoká škola... V důsledku toho je na těch různých školách dost nekonzistentní úroveň vzdělávání.

A: Ne, tak o tom mi kolegyně nic neříkala, nicméně je to pochopitelné. Má vlastní zkušenost s vysokými školami v Mexiku je podobná. A nejen s univerzitami...

N: No vidíte, tak to je zajímavé. Nicméně to s tou angličtinou jsem ještě neslyšela, ale i to má logiku. Když si vezmete, s kým Mexiko sousedí na severu, je to vcelku pochopitelné, podobně jako u nás za totality s ruštinou. Všechno je něčím podmíněné. Ale dám ruku do ohně za to, že češtinu vás na žádné mexické škole nenaučí. Ale znám spoustu tlumočnicků mezi angličtinou a španělštinou, kdybyste chtěla kontakt.

A: Děkuji moc, ale já bych potřebovala spíše tlumočnický mezi češtinou a španělštinou. Což je shodou okolností jedna z mých dalších otázek: neznáte někoho dalšího, kdo by tlumočil mezi češtinou a španělštinou v Mexiku?

N: Myslím, že všechny, které znám, už jste kontaktovala. Nicméně dalším řekněme odvětvím tlumočení, které probíhá v Mexiku, jsou některé české instituce, které to mají velmi dobře podchycené. Mám na mysli např. Senát a jeho diplomatické delegace, které si sami zařizují a přiváží si vlastní tlumočnický tým. Možná se spousta lidí zhrzojí, že si tlumočníci za naše daně lítají po výletech, ale to říkají ti, co nevědí, jaká je to dřina. Protože např. pro tu španělštinu je neuvěřitelně komplikované pojmout všechny reálie a pochopit celkové vyznění informací v širším kontextu té země. Proč se co vyvíjí tak, jak se vyvíjí apod. Takže tito tlumočníci musí být schopní vykryt veškeré nuance španělštiny přes Španělsko až po Ohňovou zemi. Já si teď vybavuji jednu tlumočnici, kterou si senátoři vozili, na jejíž jméno si bohužel nevzpomenu, ale ta byla výborná. Já si myslím, že je té paní kolem čtyřiceti let a typově bych ji zařadila, řekněme, do „starší“ tlumočnické školy, přičemž já bych samu sebe nebo mé kolegyně, s kterými jste hovořila, řadila spíše do té školy modernější, kdy mám pocit, že jsme více jako tlumočníci vidět, nechci říct, že úplně vystupujeme do popředí, nebo že se snažíme být protagonistou, ale dobře si uvědomujeme vlastní roli a fakt, že nejsme jen sekundantem, nýbrž primárním kanálem, skrz který ta komunikace probíhá.

N: Např. já když tlumočím, mám potřebu dokontextualizovávat informace a lokalizovat je. Problém nastává ve chvíli, kde je potřeba z češtiny do španělštiny tlumočit například krátký rozhovor pro média. Tam je opravdu tenká hranice toho, jak moc do toho ten tlumočnický tým smí zasahovat. Např. když má někdo kulaté razítko, tak to pro mě znamená, že pojedou slovo od slova a striktně se bude držet slovíček, ale pro kulturní kontext asi nebude mít prostor, protože informace má být řečena tak, jak byla řečena v originálu. Dejme si příklad.; představte si, že do Mexika přijede nějaký český politik specializující se na průmysl – odborník, ale „suchar“, kterého, když se nějaký mexický novinář zeptá, jak se mu tu líbí a co ho v Mexiku čeká, tak odpoví: „Je to tu hezké a čeká nás řada schůzek. Uvidíme, co nám Mexiko přinese.“ V tuhle chvíli já vím, že když tohle někdo slovo od slova přetlumočí, nebo přepíše do novin a nějaký Mexičan si to přečte, tak si řekne, co je to za chladného a nepřijemného člověka. V tu chvíli si myslím, že to, co dělám, kontextualizace podle typu média, je zkrátka nutná. Takže řeknu: „Je to tady u vás nádherné a máme před sebou velké výzvy při několika schůzkách,“ což bude znít mnohem mexičtěji. Oni velmi rádi přehání, jejich řeč je plná emocí.

N: Je to ale opravdu tenký led, ne s každým si tohle můžete dovolit. Já se třeba vždy ptám konkrétních lidí. Když mi dají volnou ruku, tak kontextualizuji a snažím se „lokalizovat“ pocity a emoce pro Latinoameričany a naopak, aby to nevypadalo, že jsou Češi studení suchaři – o to víc, pokud se jedná o obchodní jednání. V politice je to zase úplně jiná věc.

A: Jasně, tomu rozumím a myslím si, že je to správná strategie. A rovnou na to trochu navážu, protože mě zaujal váš postoj, jakožto profesionální tlumočnice, a tak se musím zeptat, jestli si myslíte, že v Mexiku v této jazykové kombinaci (čeština-španělština) tlumočí spíše laické, kteří začali chodit s Mexičanem, přistěhovali se sem apod., nebo profesionálové, kteří mají vystudovaný ať už jazyk, nebo samotné tlumočení?

N: Myslím, že by se do velké míry dalo říct, že Mexiko si „vyrábí“ tlumočnický a překladatelský tým okolnostmi. I když tlumočení je přeci jen trochu náročnější disciplína, kterou jsem musela po mnoha letech oprášit, a to ještě v úplně nevyhovujících podmínkách; kdy se v kabině tlumočníci nestřídali, čtyři hodiny jsem v kuse simultánně tlumočila. Ale to jsem odbočila. Tlumočení proto nechme stranou a zaměřme se na překlad. Byť jsou tu někteří překladatelé, či tedy potažmo překladatelky, bez vystudovaného oboru, nemusí to být nutně na závadu. Myslím si, že ve většině případů třeba daný český překladatel nemá vystudovaný jazyk, ale naprosto dokonale ovládá jak svou mateřštinu, tak tu španělštinu. A upřímně si nemyslím, že na překlad rodného listu je potřeba mít čtyři vysokoškolské tituly. Musíte umět o tom jazyce přemýšlet, umět ho číst a umět se v něm vyjádřit. Chci tím říct, že ve vizových vlnách to ti certifikovaní překladatelé nestíhají, tak se najde práce i pro překladatelky, které to neměly či nemají jako primární profesi.

A: Myslíte si, že u jiných jazyků je to jinak? Ač si myslím, že odpověď už znám. Mám teď na mysli zejména angličtinu, kdy se tomu tlumočení, ale i překladu, věnují zejména profesionálové?

N: Myslím si, že se to nabízí. Čeština je v Mexiku tak moc minoritní, že to je úplně jiný případ.

A: Rozumím.

N: Teď si vezměte, že já už překlady nedělám, protože už nejsem v Mexiku, další kolegyně, s kterou jste již mluvila, je v Kolumbii a další se mě nedávno ptala, jestli ještě dělám překlady pro ambasádu a když jsem jí řekla, že ne, tak se mě zeptala: „Tak kdo je dělá?“ A to je opravdu dobrá otázka? Kdo dělá všechny ty překlady, na které nás předtím bylo 5-6 překladatelek? Nevím. A jestliže tohle je situace na naší ambasádě, tak na straně té slovenské je situace ještě zajímavější, překladatelé jim urgentně chybí. Ptala se nás dokonce přímo slovenská velvyslankyně, jestli dokážeme překládat do slovenštiny. No popravdě, ze slovenštiny možná, ale do slovenštiny bohužel „nie“. Na takovou poptávku většinou přichází odpověď: „To zvládneš!“ Ale jedná se opravdu o krajní řešení, protože v takových případech jediným špatným řešením je řešení nulové, tedy žádné. Ale když odhlédneme od specifika slovenštiny, tak zejména ve věci těch nesoudních překladů, překladů nějakých dokumentů z matriky apod., tak to se opravdu dá naučit.

A: To mě přivádí na otázku, jestli se vám někdy stalo, vzhledem k tomu, jak málo, dokonce i v porovnání s češtinou, je v Mexiku potřeba slovenština, že se k vám dostala nabídka na tlumočení mezi španělštinou a slovenštinou (v jakémkoli směru)? Jednoduše proto, že jsou si naše jazyky tak blízké. Už jste vlastně něco podobného nastínila s chorvatštinou, teď se slovenštinou v překladu, tak jak je to s tlumočením?

N: Nějaká slovenština kdysi dávno proběhla. Něco jsem překládala ze slovenštiny do španělštiny, ale vůbec nevím, jak si to potom na ambasádě ověřili, protože to samozřejmě ověřené ode mě nebylo, navíc to bylo v době, kdy jsem ještě neměla razítko, ale pamatuju si, že to byla taky nějaká poměrně jednoduchá matriční listina. Ale co se tlumočení týká, tak vlastně jen ten pikantní příběh s tou chorvatštinou u soudního přelíčení, kde Čechovi nabídli tlumočnicki do chorvatštiny se slovy, že to přeci zvládne, že je to podobné.

A: Jasně.

N: Ono je to sice úsměvné, ale já tomu na jednu stranu rozumím. Jim to připadne všechno stejné, navíc z Čech do Chorvatska to máme pomalu blíž, než je to z hlavního města do Acapulca. A oni nás vlastně považují za jednu velkou slovanskou rodinu, což se jim nedá úplně vyčítat, si myslím. Pro ně je to jako různé dialekty španělštiny (mexická, španělská apod.)

N: Co mě zaráží spíš je nechuť zajistit ze strany úřadů tlumočení v jiném jazyce, radši se rovnou řekne: „Ne, neexistuje, není, nemáme, neshledanou.“ Jako kdyby tam vůbec nebyl konzulát, který by se takové věci měl dozvídat okamžitě, i když praxe je bohužel jiná a musí pak často reagovat na urgenci se zpožděním zaviněným mexickým úřadem.

A: S jednou z vašich kolegyně jsme řešily, že překlady pro konzulát rozhodně člověka neuživí, je potřeba mít k nim ještě nějakou práci, případně mít nějaké zázemí nebo někoho, kdo stojí za vámi a v případě, že zrovna nejsou překlady, tak přinese nějaké peníze a zajistí domácnost apod. Souhlasíte s tím, že těmi překlady, potažmo tím tlumočením, se v Mexiku nedá uživit?

N: Souhlasím, překlady z češtiny vás v Mexiku neuživí. Překlady jsou vlnová záležitost, která navíc přichází ve vízových obdobích. Nejčastějšími klienty bývají mexičtí studenti, kteří se chystají na nějaký nákladný výměnný studijní pobyt do Česka. Většinou si (což může být dané taky tím, že nastupují na vysoké školy dřív než my, takže jsou ještě trochu nezralí) nedokážou přečíst ty dva nebo tři odstavce požadavků a podmínek, které musí splnit, takže nakonec vlastně z konzulátu většinou komunikujete s rodičem, který je absolutně vyjukaný z toho, že synáček pojede někam do Česka, což mu zprvu přišlo

jako dobrý nápad a hezká myšlenka, ale teď vůbec netuší, jak se říká: „která bije...“ To samozřejmě generuje situace, kdy „včera bylo pozdě“, protože všichni všechno potřebují hned. A to jde ještě navíc ruku v ruce s tím, že za to ale zase nechtějí řádně zaplatit. Takže jestli jste filantrop a máte nutkavou potřebu lidem, a navíc studentům, pomáhat, tak se velmi brzy dostanete do momentu, kdy zkrátka vyhoříte. Pak je potřeba si říct, že ano, ale bude za sto procentní, padesátiprocentní nebo xprocentní příplatek... Vzpomínám si na jednu kolegyni překladatelku, která se jednou nechala slyšet, že „není její povinností řešit neschopnost klientů zaříditi si věci včas“. To bych tesala do kamene. Protože jakmile dojde na urgence při vízových situacích a tím i na poplatky za expresní překlady, dostane se vám často srdceryvné odpovědi o finanční nouzi, která však ne vždy bude realitou, byť tohle je strašně těžké soudit. Takže toliko k mexické standardní prokrastinaci a odkládání věcí na poslední chvíli. Přitom je zajímavé, že vůči zahraniční instituci, jako např. naše velvyslanectví, si takové chování na poslední chvíli dovolí, zatímco v případě vlastních institucí nemají žádnou páku na to, kdy jim daný papír vystaví, ale teď najednou, když někde vidí, že něco bude do třiceti dnů, no, tak se z toho můžou „opískovat“. A jakmile to není do dvaceti dnů, přestože se uvádí třicet, tak začnou být občas nepřijemní. A tam zase nastávají situace, kdy se nestačíte divit, kolik lidí neumí napsat „dobrý den, prosím, děkuji“. Emaily, které vám pak chodí jsou absolutně nelidské, např. v pouhé formulaci: „spočítej mi, kolik to bude stát!“ a bez podpisu, přičemž v příloze je dokument s osobními údaji.

N: Jedem nejmenovaný bývalý konzulární pracovník z Mexika měl připravenou úžasnou automatickou odpověď, která zněla zhruba takto: „Dobrý den, vidím, že vás nikdo nenaučil obracet se na oficiální instituce, dovolte mi vám v tomto procesu pomoci: www.comoescribirunacartaformal.com.mx, Quedo en espera de su respuesta, saludos cordiales.“ Je ale smutné, že formální vyjadřování a řešení životních situací musíme své klienty vlastně často sami učit.

N: Podobně by ta výchova měla fungovat i vůči překladatelským agenturám. Mnohokrát už mi v emailu přistála zpráva, kdy shání někoho na soudní spor mezi českým a mexickým subjektem, přičemž je tam obrovské množství důkazní dokumentace, v níž se musí člověk zorientovat. Teď se samozřejmě jedná o pořádné fascikly, protože mexické soudnictví je takové „papíroidní“. Zajímavé je, že do toho emailu vám vlastně pošlou (nehledě na GDPR) veškerou dokumentaci, celý ten soudní spor, a to nejen vám, ale hned několika překladatelům, řekněme, že je to např. deset tisíc stránek a požádají vás, abyste to nacenila. Tak vy se podíváte, zjistíte, že to je neuvěřitelné množství papírů a že je to na rok usilovné každodenní práce pro několik lidí, a že za to chcete, řekněme, milion. Ale tím naceňováním a procházením strávíte celý den, který vám nikdo nezaplatí a na váš email už se samozřejmě nikdo neozve, protože pro ně to není práce na rok a už vůbec ne za milion.

N: Potom si o tom povídáte např. s paní XXX (zkušenou překladatelkou a tlumočnicí), která vám řekne, že jí to přišlo taky, ale že na to neodpovídá, protože tahle situace se nikdy neuskuteční, k tomuhle zkrátka nikdy nedojde. Zprvu jsem si naivně říkala „ale co kdyby přeci jen náhodou?“ Ale paní XXX měla úplnou pravdu, pak mi to došlo, k těmto situacím opravdu nikdy nedojde, na takový email nemůže nikdo odpovědět jinak, než jak jsem vám popsala.

N: Totéž se děje např. s výrobními linkami, kdy mají většinou Češi v něčem Mexičany (v technologickém prostředí) školit. Zhruba tři dny až týden před tím, než delegace technologů přiletí, si najednou organizátor uvědomí, že nemluví stejným jazykem a začne podobná situace jako ta výše. Chtějí po vás nacenit tlumočení po dobu pěti dnů v Pueble včetně ubytování, stravování a každodenní osmi až desetihodinové práce. Navíc není mexickým standardem, že byste dostala přípravu, takže nakonec můžete jít např. tlumočit do zbrojovky, kde nevíte, jakou zbraň se zrovna rozhodnou ukazovat či popisovat, takže si nastudujete malorážky a revolvery atd., přičemž nakonec je řeč o automatických puškách a nějaké rýze, která je tady, a ne jinde a vy vůbec netušíte, jak se jmenuje. Takže tam v konečném důsledku ze sebe jen půl dne děláte blbce. To opravdu vůbec nestojí zato. Párkrát jsem ale odpověděla, nacenila jsem tu službu a poslala jim to zpět a oni (pokud vůbec) mi odpověděli, že to vyřeší Google překladačem přes angličtinu. Ale je fascinující, že v případě takto vysoce ceněných profesionálních výrobních procesech, se spoléháme na umělou inteligenci a na Google překladač...

A: To je fascinující, když si to člověk takhle uvědomí.

A: Ještě se zeptám, jaký typ tlumočení je nejběžnější? Co jste tlumočila nejčastěji? To znamená nějaká bilaterální jednání, nebo konference, diplomatické návštěvy?

N: Konferencí bylo málo, spíše se jednalo o diplomatické návštěvy. Ve své podstatě jsem byla nejčastěji jako tlumočnický doprovod, kdy jsem defacto tlumočila simultánně nicméně bez technického zázemí, tzn. vlastně jsem prováděla šušotáž. Simultánní tlumočení jako takové (tedy v kabině) jsem dělala jednou, na filmovém festivalu v Pachuče.

A: Je, v Pachuče jsem před lety žila.

N: Mexické tlumočení bych ve zkratce shrnula jako takové partyzánské. Ještě si vzpomínám, že simultánní tlumočení s mikrofonem jsem od stolu dělala při politicky laděných setkáních, ale vždy se to spíš podobalo šušotáži právě kvůli nedostatečnému vybavení a technickému zázemí. Je pravda, že občas se to jednoduše nepovede, právě kvůli improvizaci. Na druhou stranu je tam poměrně velká míra pochopení. Já už jsem se potom jen usmívala nad požadavky ostatních tlumočnicků, protože jsem věděla, jaká je realita a že ty požadavky vlastně nebudou nikdy splněné. Ano, je to moje chyba, že na takové zakázky přistoupím, tudíž takové situace zažívám, na druhou stranu mi nepřijdou nijak extrémně komplikované. Samozřejmě, pokud by se jednalo o něco jako např. „jdeme podepsat Dohodu o odzbrojení“, tak to je něco úplně jiného. Zase vzít si někoho k sobě na tlumočení, jen proto, abyste tam nebyla sama a měla se s kým vystřídat, ale sama víte, že je vás tam tak žalostně málo, že ten druhý člověk, kterého si tam vezmete, to tlumočení zkrátka nedá, tak si akorát přiděláváte starosti, budete na to tak či tak sama, a ještě budete hasit problémy toho druhého.

A: Jasně, to je zbytečné. Pak tady mám otázku, kterou už jsme si částečně zodpověděly, ale ještě bych se dozeptala na to, jak je to v Mexiku s osvětou, co se např. simultánního nebo i jiného tlumočení týče. Už víme, že technické zázemí není, příp. je absolutně nedostačující (ve většině případů), ale teď mě zajímá spíš to, jestli tlumočení nějak figuruje v obecném podvědomí lidí? Jestli vědí, co je to tlumočení, co je to překlad, nebo když na pódium přijde tlumočnick, tak nechápavě zírají, kdo to je a co tam dělá a musí se jim vysvětlit, že to je tlumočnick a je tu protože...?

N: Ve své podstatě v Mexiku říkáte, že jste překladatelka, protože slovo tlumočnice tu úplně není zavedené. A rozlišit, jestli se jedná o tlumočení konsektivní nebo simultánní, to už je úplně nadlidská záležitost, kterou, si myslím, není potřeba po lidech vyžadovat. Ostatně v tomhle rozdílu se často neorientují ani Češi.

A: Aha. Rozumím.

N: Ale naopak v Pachuče to bylo opravdu zajímavé, protože tam se rovnou na tom festivalu tlumočilo do angličtiny, přičemž přecházeli plynule ze simultánky na konsektivní a šušotáž... Po technické stránce to také bylo velmi dobře zabezpečené.

N: Teď jsem si ještě vzpomněla na jeden velmi zajímavý tlumočnický zážitek. Kdy se jednalo o zakázku pro vládní organizaci, bohužel si nevzpomenu už, o co konkrétně šlo, ale zdálo se, že si těsně před akcí vygooglili, co by mohl simultánní tlumočnick zhruba potřebovat, a na to konto mě dali do jiné místnosti, úplně prázdné, dali mi sluchátka a řekli: „tlumoč!“ Ale námitku, že potřebuji toho řečníka vidět alespoň na obrazovce, absolutně nechápali. V tu chvíli jsem byla jak princezna na hrášku a říkala jsem si, že tohle v žádném případě tlumočit nebudu.

A: To je naprosto dokonalé.

N: Simultánní tlumočení jsem v Mexiku zažila velmi často ve stoje. Máte sluchátka, kolem vás u kulatého stolu sedí muži v drahých oblecích a vojenských uniformách a vy mezi nimi chodíte, snažíte se jim dívat na rty, abyste kdyžtak mohla odezírat, jednou rukou si držíte mikrofon, v druhé máte desky

s glosářem, na který ale velmi rychle zapomenete a terminologická specifika pak nazvete tak, jak vám to zrovna vyjde... Jednoduše není čas na hrdinství.

A: Jasně, jasně. To je pochopitelné.

A: Ještě by mě zajímalo, jestli znáte nějakého Mexičana, který by pracoval jako tlumočnick mezi češtinou a španělštinou?

N: Ne.

A: Nikdo to neovládá tak dobře na to, že by mohl v této jazykové kombinaci tlumočit?

N: Ne, myslím, že opravdu ne. Ale potkala jsem spoustu špičkových mexických tlumočnicků s jazykovou kombinací španělština – angličtina, opravdových „profiků“, vedle nichž můj guerillový punkový přístup k tlumočení, ve smyslu kdysi jsem to dělala na škole a teď to tady nějak zvládnou, působí prostě barbarsky a amatérsky, což si samozřejmě uvědomuju. Na druhou stranu, pro mě tlumočení bylo nutností z důvodu časoprostorového rozpoložení, ale rozhodně to není moje životní náplň, protože se domnívám, že existují daleko větší profesionálkové v tomto ohledu.

A: A poslední otázka; jak je to s výukou češtiny v Mexiku? Některé z vašich kolegyně češtinu v Mexiku vyučovaly nebo vyučují, jiné mají např. blog.

N: Kolegyně, která má ten blog, učila češtinu mého muže a je to moje velmi dobrá kamarádka. A já musím říct, že její úroveň češtiny, jak už v překladu, tak ve výuce, ale i chuť tu znalost předat, jsou neuvěřitelné. U ostatních nechci soudit, protože mě nikdy nikdo z nich česky samozřejmě neučil, ale myslím si, že se jedná o práci opět z nějakého časoprostorového rozpoložení. Nechci říct donucení, ale je to podobný příklad jako ten, který jsem vám dávala se mnou a tlumočením. Na tom blogu a na těch sociálních sítích, které má právě tato kolegyně za sebou, je skvělé to, že to není jen jednostranné: „já si odučím, a ty jen chod' na hodiny a hotovo“, ale že to má nějaký přesah, na tom blogu vysvětluje kulturní záležitosti, seznamuje s Českem apod. A myslím si, že v tom je zkrátka bezkonkurenční.

N: Můžu vám nakonec vyprávět jednu zajímavou historku o tlumočení z Pachucy?

A: Určitě, já budu moc vděčná, jen vás nechci zdržovat.

N: Když vás potom ještě něco napadne, tak mi napište, přes mail, ano?

A: Ano, jste moc hodná, mockrát děkuji!

N: Tak ta historka z Pachucy: pán, pro kterého jsem tlumočila tam byl se svým producentem, oba pánové už byli v letech, a nebyli zvyklí na simultánní tlumočení. A jelikož já jsem, coby tlumočnice, byla až na druhé straně sálu, za proskleným sklem v kabině, tak oni měli nutkavou potřebu, mě ujist'ovat, že jim ta sluchátka fungují a že mě slyší a že tedy na mě budou čekat, když budou mluvit oni, ale já se jim snažila vysvětlit, že já budu mít stále zpoždění jedné, až jedné a půl věty, že tak je to správně. Ale i tak mluvili skvěle, tlumočilo se to opravdu moc dobře, protože zkrátka ta rozvaha člověka v jejich věku, navíc nedrmolí, mluví spatra a o věcech, které i vám jsou blízké, jednoduše tlumočení, u kterého pak člověk vlastně ani nepotřebuje vystřídat, protože by mu to přišlo až líto. Problém nastal, když se mi snažili dát najevo, že mě opravdu ve sluchátkách slyší a pořád na podiu kývali a opakovali „ano, ano, ano“. Po deseti minutách začalo být publikum nervózní, začalo se na mě otáč'et, protože dva pánové tam pořád dokola říkali „řitní otvor, řitní otvor, řitní otvor“, což je přesný překlad slovíčka „ano“ ve španělštině. Což jsem po asi patnácti minutách už nevydržela, využila jsem nějaké volné chvíle a řekla jsem: „nota desde la cabina, „ano“ quiere decir en el idioma checo „sí“. A ono to zrovna korespondovalo s nějakým vtípem v češtině, takže se celé publikum začalo smát v tu správnou chvíli. A když pak pán, pro kterého jsem tlumočila, odjížděl z Mexika, tak byl jak Mozart, když odjížděl z Prahy, a říkal, že to je úžasné, že se nikdy necítil tak pochopený jako v Mexiku. Doslova říkal: „Mexičané, ti nám rozumí.“ A já na to: „ano, ano!“

A: To je naprosto dokonalá historka na zakončení celého rozhovoru. Kdybych něco potřebovala, mohla bych se tedy ozvat?

N: Určitě. Kontakt máte.

A: Moc děkuji a na shledanou.

Příloha V
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 4
Online
11. srpna 2023

A: Dobrý den.

N: Dobrý den. (...)

A: Vy aktuálně žijete v Mexiku, je to tak?

N: Je to tak.

A: Také tam pracovně působíte, jestli se nepletu.

N: Ano.

A: Od kdy, prosím, pracovně působíte v Mexiku?

N: Bude to asi od roku 2004. Mezi roky 2004 a 2005 jsem tam byla jakoby ztracená, protože mám vystudovaný obor Mezinárodní obchod na VŠE a tady mi to k ničemu nebylo, protože ono je docela těžké najít v Mexiku práci v oboru, který člověk vystudoval. Na mexickém pracovním trhu je řada poptávek práce od spousty lidí, zároveň je ale málo pracovních míst, takže je těžké něco najít. Když jsem hledala práci já, bylo mi asi dvacet čtyři nebo dvacet pět let, takže po vysoké škole, nějak jsem nemohla nic mezi hlavním městem a Querétarem najít. A tak jsem začala učit angličtinu. Asi to nebylo nejlepší rozhodnutí, ale od toho jsem později přešla a založila si vlastní jazykovou školu a překladatelskou agenturu. Aktuálně se tedy věnuji spíše administrativní práci, platím překladatelům a tlumočnickům a komunikuji se zákazníky atd.

N: No ale srdeční záležitostí jsou pro mě práva, která jsem tady v Mexiku vystudovala minulý rok. Stala jsem se mexickým právníkem, a tak se teď rozhoduji, jestli budu právníčit, nebo nebudu. Ono mi to totiž pomáhá, když překládám nebo tlumočím jakékoli soudní nebo právní zakázky. Jsou pro mě vlastně mnohem jednodušší. Ale jestli se opravdu stanu právníkem...? Já se ještě stále tak nějak dovzdělávám. Tady existuje jakési ústavní odvolání (Amparo), ve kterém se právě vrtám a podrobně ho studuju. Nicméně překládám denně, ale ne do češtiny. S češtinou pracuji tak jednou do týdne (překládám do češtiny nebo z ní), ale ten zbytek mé práce se odehrává v jazykové kombinaci angličtina – španělština. Jelikož tu není velká poptávka pro jazykovou kombinaci španělština-čeština, byla jsem nucena přejít do angličtiny, abych z toho něco mohla vydělat. Takže asi z 95 % pracuji v této jazykové kombinaci, což je zároveň kombinace, která se tady v Mexiku nejvíce poptává.

A: Tímto posledním tvrzením jste krásně shrnula víceméně to, co si myslím a to, že ta má diplomová práce je velmi úzce specifikovaná a bude složité ji nějak dovést do zdárného konce.

N: Ne, to si nemysli, to zvládneš. Já když jsem psala svoji, tak jsem taky z toho byla taková nesvá. Ono to jednoduše chce svůj čas, ale bude z toho určitě něco hezkého, uvidíš. Mexický trh se teď totiž mění, potažmo, mexická politická situace se teď mění, a obecně tu nejsme moc nadšení. Vláda, konkrétně prezident, zase není moc nadšený z cizinců a zahraničních investic, což je v naší branži citelné. To napětí je cítit všeobecně. Částečně se to týká i Evropy, mexický prezident zaspal v době kolonizace a teď zastává takový protievropský postoj. Hovoří často o kolonizaci a hrůzách, které se v Mexiku děly, což je pravda. Aktuální situace jednoduše evropským firmám v Mexiku příliš nesvědčí. Takže překladů a tlumočení je čím dál méně. I českých firem je tady méně. Nicméně je zajímavé, že je čím dál více mexických studentů, kteří chtějí studovat v Čechách, což bude znamenat, že budu teď překládat více dokumentů ze španělštiny do češtiny.

A: Vy máte vystudovanou *VŠE*, takže nemáte vystudovaný překlad ani tlumočení?

N: Na *VŠE* je taková specializace jmenuje se „komerční jazyky“, tak tu mám a potom jsem absolvovala program o „evropské integraci“ (NA=Master of Arts) a teď jsem v Mexiku vystudovala ta práva. Ale jazyky, nebo žádnou filologii vystudovanou nemám.

N: Nicméně mám dlouhatánský kurz (200 h) překladu mezi angličtinou a španělštinou, který jsem skládala z nutnosti. Já si myslím, že španělštinu jsem se učila ještě nedávno. Až na té právnické fakultě, kde je potřeba pochopit právnický styl, jsem byla nucena do ní proniknout trochu jinak, hodně si ji načíst. A tím se moje španělština rozhodně zlepšila, nebo jsem přinejmenším pokročila, přičemž umím i něco jiného než jen to, co používáme denně.

A: Tento kurz jste ale absolvovala při pobytu v Mexiku, že?

N: Ano.

A: Jste tím pádem v nějakém mexickém státě vedena jako „perito traductor“?

N: Ve státě Querétaro jsem u Nejvyššího soudu vedena jako „perito traductor“ a „perito intérprete“ pro jazykovou kombinaci čeština-španělština a španělština-angličtina.

A: V žádném jiném státě nejste vedena jako „perito traductor“ nebo „perito intérprete“?

N: Ne, pouze v Querétaru. Teď tedy hovoříme o státních soudech, potom bychom se mohly bavit o federálním soudu, tam by bylo zajímavé pracovat, nicméně to obnáší obrovské papírování, člověk musí zaslat neuvěřitelné množství papírů a myslím, že se zrovna teď někdy blíží výběrové řízení... Asi bych to měla udělat a přihlásit se, získala bych více příležitostí. Myslím, že v Mexiku je pouze jedna Češka, která tam pracuje, a ta je v hlavním městě.

A: Ano, vím, koho myslíte, bohužel, s paní XXX jsem neměla příležitost hovořit. Neodpověděla mi na mou prosbu o pomoc, takže předpokládám, že nemá zájem o rozhovor. A co jsem tak vyslechla i od jiných tlumočnic, má zřejmě také práce až nad hlavu.

N: Ano, já ji znám osobně. Jednou jsme spolu tlumočily v Legu ve státě Monterrey. Pak vím, že tlumočila bývalému prezidentu Václavu Klausovi, když tady byl na návštěvě, dokonce si myslím, že má vystudovanou antropologii, takže je schopná porovnávat nádherně mexickou a českou kulturu, navíc je to někdo, kdo má ohromné znalosti. Je krásné si s ní povídat.

A: Já bych právě moc ráda, ale bohužel...

N: Tak snad někdy jindy.

A: A teď mám takový složitější dotaz, tak se pokusím nějak vysvětlit, co mě vlastně zajímá. Všechny tlumočnice, které jsem doposud oslovila, stejně jako vás, jsem si našla na stránkách Velvyslanectví České republiky v Mexiku, kde jste vedené jako překladatelky a tlumočnice, nicméně některé z dam před vámi mi sdělily, že nikde nejsou vedené jako oficiální „perito traductor“ nebo „perito intérprete“. To znamená, že nemají „kulaté razítko“ na vyhotovování oficiálních překladů, nicméně pro velvyslanectví překládat mohou a na ambasádě se jejich překlad vlastně jakoby „orazítkuje“ až posléze. Mohla byste mi to prosím nějak objasnit?

N: Jistě, této praxe se tady říká „cotejar“. Na velvyslanectví pak někdo koukne na originál a na překlad, zákazník zaplatí a ambasáda nakonec jakoby potvrdí ten překlad a orazítkuje ho.

A: A kdo na tom velvyslanectví zastává tuto funkci byste věděla?

N: Tuším, že tam teď byla nějaká změna, protože já jsem měla kontakt na někoho, kdo si myslím, že už tam teď nepracuje. Nicméně se jedná o někoho z konzulárních pracovníků.

A: A myslíte si, že tento člověk má vystudované tlumočení a překlad?

N: Určitě ne, bude to někdo, kdo studoval diplomatické služby, si myslím. Nebo je to někdo, kdo je tam na stáži apod.

A: Jasně, moc děkuji. Nebylo mi to totiž doteď úplně jasné.

A: A když jste tedy vedená jako „perito traductor“ a perito intérprete“, existují v Mexiku nějaké profesní organizace, např. pro všechny „peritos intérpretes“?

N: Tady v Querétaru máme jednu, jmenuje se *COTIP* a jedná se o místní soudní překladatelé a tlumočníky a pak je velká organizace v Guadalajaře, v hlavním městě a pak ve Spojených státech je *ATA*, kde jsem kdysi byla také na konferenci. A pak je tady jedna organizace pouze tlumočníků. Ještě bych mohla zmínit, že máme společný chat na platformě WhatsApp se všemi soudními tlumočníky a překladateli na národní úrovni. A tam je spousta informací, například se tam obrací lidé, když shání tlumočnicka na švédštinu, nebo když neví, jakým způsobem přeložit nějaký termín, tak se mu snažíme pomoci. Navíc je nás tam asi sto z celého Mexika, takže opravdu dost.

A: To zní skvěle.

A: Tak a teď když si vzpomenu, že jste říkala, že poptávky v jazykové kombinaci španělština-čeština představují jen zhruba 5 % vaší práce, tak mě napadá otázka, jestli z těchto 5 % má větší zastoupení tlumočení, nebo jestli je to překlad?

N: Jsou to překlady. Já tlumočím ročně asi patnáct dní, více to nebude. Zákazníky mám v San Luis Potosí a v Monterrey. Tím to končí asi. Jedná se ale o zákazníky, kteří se mi vrací.

A: Myslíte si, že tahle nízká poptávka po tom tlumočení je daná vaší lokací? Tím, že žijete v Querétaru? Myslíte si, že v Ciudad de México by ten rozdíl byl markantní?

N: Ano, určitě, myslím si, že i Yucatán je v tomto ohledu plný českých turistů, takže i zde by byla ta poptávka určitě zajímavější. Takže bych to shrnula tak, že si myslím, že oba tyto faktory hrají důležitou roli.

A: Já nevím o nikom, kdo by působil na Yucatánu, protože ze stránek velvyslanectví si myslím, že tam není nikdo.

N: Já si myslím, že je tam hlavně hodně Čechů, kteří těm turistům pomáhají, nicméně nejsou profesionálními tlumočníky nebo překladateli. Jednoduše se jedná o příležitostnou výpomoc v tom turistickém duchu, bych řekla.

A: Jasně, rozumím.

A: Teď když se vrátím k těm vašim zhruba patnácti dnům tlumočení ročně, tyto zakázky jste získala přes velvyslanectví nebo sama?

N: Sama.

A: A k překladům se dostáváte, nebo jste se dostávala v minulosti, z větší části přes velvyslanectví, nebo také sama?

N: Tam to bude z větší část přes webovou stránku velvyslanectví.

A: Kdybychom si řekly, že vás má ta práce přes velvyslanectví živit. Dala by se tato myšlenka označit za reálnou, nebo je to naprosto nereálná myšlenka?

N: Naprosto nereálná.

A: Já jsem si to tak trochu myslela. Už i podle toho, že většina z vás má na stránkách velvyslanectví uvedené i své vlastní webové stránky, z nichž jsem zjistila, že některé z vás učí češtinu, nebo vy např. máte svou vlastní jazykovou školu, příp. mají některé kolegyně vlastní blog atd.

A: Takže má další obligátní otázka teď již přímo na vás, je: vyučujete češtinu?

N: Ne, ne. Já bych na to asi neměla čas. Já jsem učila angličtinu děti, když jsem se rozváděla. Ale teď budu raději překládat nějaké smlouvy třeba do té angličtiny, než učit děti, zpívat s nimi a tancovat, to nejsem já.

A: Já vám naprosto rozumím. A myslíte si obecně, že o výuku češtiny v Mexiku je zájem?

N: Teď se mi poměrně dlouho nestalo, že by za mnou někdo přišel a ptal se po hodinách češtiny. Myslím, že naposledy to bylo někdy minulý měsíc jeden člověk. Ale já tyto služby ani nenabízím, takže to možná bude i jeden z faktorů, proč mě s tím nikdo neoslovuje, protože jednoduše tyto služby neprodávám. Možná se bude spíše jednat o děti, které plánují na semestr vyjet do Česka a rodiče se bojí, že tam zemřou hladu, když nebudou umět alespoň základní fráze.

A: Ano, na to už jsme narazily i v jiných rozhovorech, že počet těchto studentů v Mexiku poměrně stoupl v poslední době. Když se teď vrátíme k těm tlumočnickým zakázkám, které se k vám dostanou v kombinaci čeština-španělština, o jaký typ tlumočení se jedná? Myslím tím např. simultánní nebo konsektivní, ale i soudní, doprovodné nebo úplně jiné?

N: Zejména se jedná o doprovodné tlumočení a tlumočení ve firmách. Hlavně strojírenský průmysl. Jen jednou jsem zde měla případ Čecha, který byl v našem státě Guanajuato vězněn. Kvůli němu jsem vlastně jezdila na soudní líčení.

A: A u soudu jste také tlumočila konsektivně?

N: Oni tomu tady říkají spíš šušotáž.

A: Na to vlastně navazuje i následující otázka, a to, jestli jste někdy v Mexiku tlumočila simultánně a jak vypadá technické zázemí při tlumočení v Mexiku? Mají kabiny, staničky, sluchátka?

N: Kabiny mají, někdy se jedná pouze o poloviční kabiny, někdy o normální. Já simultánní tlumočení nemám ráda, takže se snažím mu vyhýbat. Myslím, že je to jednak věkem, ale i tím, že na to vlastně nemám vzdělání. Možná, že kdybych měla simultánně tlumočit do španělštiny, tak by mi slova naskakovala rychleji, protože si toho na sobě všímám. Občas se zapřemýšlím, jak se co řekne a ztratím dvě až tři vteřiny, které se pak špatně dohánějí. Stejně to mám ale i se simultánním tlumočením mezi angličtinou a španělštinou, prostě do té kabiny nerada chodím. Asi mám trochu klaustrofobický pocit, a navíc mám nepříjemný pocit, protože vím, že někdo může odvést mnohem lepší práci než já.

A: Naprosto chápu. Byla jste někdy tedy tlumočit v jazykové kombinaci čeština-španělština simultánně?

N: Ano, byla, tady v senátu a nedopadlo to dobře.

A: Raději se nemám ptát dál?

N: Raději ne, znovu už mě tam prosím nehoňte. Nebyla to má nejlepší zkušenost.

A: Dobře, dobře, já už se nebudu ptát víc, nebojte.

A: Budeme pokračovat trochu obecně: myslíte si, že tam funguje nějaká osvěta ohledně tlumočení lepší než třeba tady u nás, kdy vlastně laik neví, co je to tlumočení, co je to překlad? Jaký je mezitím rozdíl, případně když někde je tlumočník a nepředstaví ho, tak posluchač neví, co tam ten člověk má vlastně dělat, co tam má za úlohu atd.

N: V Mexiku je to naprosto stejné. Zákazník většinou vůbec netuší, jakou službu vlastně hledá, co potřebuje, takže je dobré se prvně s klientem pobavit o tom, co je potřeba a následně mu nabídnout nějakou službu nebo mu pomoci nějakým jiným způsobem – odkázat ho na někoho jiného.

A: Takže jste kromě tlumočnicka ještě koordinátor a pomalu organizátor, přitom platové ohodnocení vašim službám neodpovídá, je to tak?

N: Já vám nevím, u mě je to takto: moc toho za ten rok neprotlumočím proto, že je má denní sazba zřejmě vysoká.

A: Ale tak to má být, ani já bych nešla pod cenu. Vezměte si, co vás to stojí úsilí, co všechno to obnáší, není to jednoduchá práce a právě proto, že o ní lidé nemají správné (nebo vůbec žádné) povědomí, tak nedokážou správně tuto profesi docenit.

N: Máte pravdu.

A: Jak je to se složením vaší klientely? Jedná se především o Čechy, nebo tlumočíte spíše pro Mexičany?

N: Více pro Mexičany, pro mexické firmy s pobočkami v Čechách nebo ve Španělsku.

A: Tady pak mám otázku na čas a vývoj v čase. Přemýšlela jsem totiž o tom, jak to na velvyslanectví s tlumočením vypadalo dříve, když tam ještě nepracovalo tolik lidí, ale víceméně sestávala celá ambasáda z velvyslance a asistentky. Jestli oba ten jazyk natolik ovládali, že jednoduše tlumočili svépomocí, nebo využívali jiné jazyky, příp. někoho najímali?

N: To já bohužel nevím. To bych vám lhala. Já moc s velvyslanectvím kontakt neudržuji, jen když potřebuji zařídit nějaké papíry pro sebe nebo svou rodinu.

A: Nevěděla byste, na koho bych se mohla obrátit ohledně těch informací, co se týče tlumočení právě pro velvyslanectví?

N: Ne, to netuším. Kontakt, který jsem tam měla já, byl pán, který je teď ale v Saudské Arábii, byl totiž převelen na tamní velvyslanectví.

A: Tak já tam zkusím napsat. A třeba mi někdo odpoví.

N: Ano, to udělej, určitě ti odpoví.

A: Když teď zase časově skočím do jiné doby, konkrétně do covidové doby, tak bych se ráda zeptala, jestli jste pocítila, podobně jako vaše kolegyně, velký propad poptávky v rámci epidemie, nebo naopak, přeci jen každá pracujete na trochu jiných věcech, takže možná, že to u vás bylo jinak.

N: V pandemii jsem do češtiny téměř nepřekládala, ale tlumočila jsem. Tady byl zákazník, firma s kontakty v „*Comisión federal de electricidad*“, místní monopol, co vyrábí elektřinu, a tato firma dovážela z České republiky z různých firem nějaká zařízení potřebná k turbínám, díky čemuž jsem se dostala například k tlumočení pro Škodovku – znovu strojírenství. Ale jednalo se v tu dobu té pandemie o mého největšího zákazníka, díky němuž jsem vlastně pandemii přežila.

A: Rozumím. Jedna vaše kolegyně, kterou jsem zpovídala a která dělá pouze překlady (navíc z České republiky), mi říkala, že jí po covidu ještě poměrně citelně zasáhlo i aktuální dění na Ukrajině. Promítá se tato situace nějak i na vaší práci v Mexiku?

N: Vůbec. Mexiko je politicky podle mě docela proruské, s čímž já úplně nesouhlasím, vlastně ani nevím, kde se to tady v těch lidech bere. Nicméně tady prostě moc velké porozumění vůči Ukrajině není, vlastně není ani žádný zájem.

A: Odehrává se v Mexiku tlumočení z listu?

N: Tady jsem ho dělala jen mezi angličtinou a španělštinou a bylo to součástí toho kurzu, který jsem tu skládala. Ale jinak se s ním běžně nepotkávám, leda tak u notáře, ale jak říkám, není to v té jazykové kombinaci, která vás zajímá.

A: Znáte nějakého Mexičana, který by uměl česky natolik, že by mohl tlumočit?

N: Ne, neznám.

A: Ani co se týče překladu? Nikdo ve vašem okolí tu češtinu neovládá na takové úrovni, že by mohl překládat nebo tlumočit?

N: Ne, dokonce ani moje děti ne.

A: dobře.

A: Nakonec tady mám otázku na bizarní nebo zajímavý tlumočnický zážitek právě v té naší jazykové kombinaci. Měla byste nějakou takovou historku, o kterou byste se se mnou byla ochotná podělit?

N: Bizarní pro mě byly určitě momenty z vězení. To je chvíle, kdy se člověk jako tlumočnický dostane do takových „kloak“ pod soudní síně. Byla jsem tam svědkem toho, jak mexický právník dával svému klientovi, Čechovi, potajmu před strážníky pět set pesos na denní vyžití v tom vězení. Další takový podobný zážitek byl, když mě ten vězeň zval na návštěvu o víkendu, aby tam nebyl sám, aby za nim vůbec někdy někdo přišel. A ono je to těžké na tuhle nabídku odpovědět, když je člověk empatický. Já jsem věděla, že španělštinou nevládne a že tam nikoho nemá. On vlastně i pro svou vlastní ochranu v tom vězení, kde nevím, jestli to víte, ale Guanajuato je stát mnoha narkobaronů, tak v tom vězení tvrdil, že ho poslali ozbrojené síly z Izraele. To byl opravdu bizarní moment, kdy jsem si uvědomila, že ta psychika člověka se ve vězení opravdu změní, o to více ve vězení v cizí zemi. Takže to bylo dost těžké, i pro něj, i pro mě, chodit k těm soudům.

A: To zní náročně, nevím, jestli bych o takové nabídky vlastně vůbec stála.

N: Člověk si zvykne. Já do toho vězení tady chodím teď docela často pracovně, tak jednou do měsíce, ale běžně se jedná o disciplinární řízení, taková klidná tlumočení.

A: To ale tlumočíte mezi angličtinou a španělštinou, že?

N: Ano, mám tam klienta Brita, dále Američana... Máme i ženy, takže občas chodím i za ženami.

A: Za mě je to všechno. Moc vám děkuji. Kdyby mě náhodou ještě něco napadlo, mohla bych se na vás ještě jednou obrátit?

N: Určitě, samozřejmě. Klidně i na WhatsAppu, který je v naší emailové komunikaci.

A: Skvěle. Ještě jednou mockrát děkuji a ať se vám daří.

N: Děkuji, na shledanou.

Příloha VI
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 5
Online
14. srpna 2023

A: Dobrý den.

N: Dobrý den. (...)

A: V návaznosti na naši předchozí písemnou komunikaci jsem celý připravený rozhovor zkrátit a na otázky ohledně tlumočení, kterému se nevěnujete, se budu ptát tedy jen okrajově. Souhlasíte?

N: Dobře.

A: Vy aktuálně žijete v Mexiku, je to tak?

N: Ano, je to tak.

A: Od kdy tam pracovně působíte?

N: Od roku 2015.

A: A už od roku 2015 pracujete pro velvyslanectví?

N: Ano, celou dobu pro velvyslanectví.

A: Když ještě navážu na naši emailovou komunikaci, tam jste mi psala, že tlumočení ani překlad nemáte vystudovaný, je to tak správně?

N: Je to tak.

A: A můžu se zeptat, co máte vystudované?

N: Politologii a latinskoamerická studia v Hradci Králové.

A: Absolvovala jste někdy nějaký překladatelský nebo tlumočnický kurz? Ať už v Česku nebo v Mexiku?

N: Nemám žádný. Působila jsem na konzulátu.

A: A co bylo náplní vaší práce?

N: Náplní mojí práce byla matriční a státoobčanská agenda a ověřování překladů zejména rodných listů, úmrtních listů a pracovních dokumentů různého druhu.

A: Jste v Mexiku vedena jako „perito traductor“?

N: Nejsem, protože abyste získala v Mexiku označení „perito traductor“, potřebujete mexické občanství, a to nemám. Má to tu, pokud vím, pouze jedna Češka.

A: Jasně, tuším, o koho jde. Myslím, že se jedná o paní, která odmítla účast na tomto polostrukturovaném rozhovoru, přičemž ona by byla zřejmě ta, která by mi k tomuto tématu mohla říct nejvíce.

N: Ona je jediná, kdo je v hlavním městě vedený jako „perito traductor“, pak už je vlastně na každém státu, jestli bude její překlady uznávat, nebo ne.

A: Já jsem již zpovídala další dvě vaše kolegyně a ty jsou rovněž vedeny jako „perito traductor“, jedna pro Guanajuato a druhá pro Querétaro, nicméně nezmiňovaly se ani jedna o tom, že by měly mexické občanství.

A: Pak tady mám otázku trochu na tlumočení, ale to je spíš otázka na váš názor: myslíte si, že se tlumočení v Mexiku obecně věnují spíše laikové, tzn. lidé, co nemají tlumočení vystudované, nebo nemají žádný kurz, nebo spíše profesionálové, jako je právě paní XXX?

N: Já si myslím, že se tomu věnují většinou lidé, kteří jsou nějakým způsobem napojení na ambasádu a mají k tlumočení nějaký vztah. Určitě to nejsou Češi, co se sem přestěhovali a teď tu žijí a živí se něčím jiným. Většinou to jsou lidé, kteří svým způsobem trošku vědí, co to obnáší. To znamená, že mají osobní zkušenosti z pracovního prostředí, i když to třeba nemají vystudované anebo to vystudované mají a věnují se tomu třeba alespoň částečně.

A: K tomu mě napadá ještě jedna dodatečná otázka. Jedná se o něco, co mi nebylo z prvního rozhovoru zcela zřejmé, a sice: vy a vaše kolegyně, které jsem oslovila prostřednictvím stránek velvyslanectví, jste předně určeny pro styk s veřejností, zatímco velvyslanectví si najímá externí tlumočnický pro vlastní aktivity, např. když jde velvyslanec navštívit parlament?

N: Ne, tak to nefunguje. V podstatě my jsme tady jediná záchranná síť, protože tady vlastně jiní překladatelé nejsou. Ve chvíli, kdy přijede nějaká delegace, přijíždí s ní profesionální tlumočnický, případně tedy toto tlumočení zajišťuje právě již zmiňovaná paní XXX. Dříve to ještě dělala jedna z kolegyně, kterou jste již zřejmě zpovídala.

A: A to jsou většinou certifikovaní tlumočníci z Česka?

N: Jedná se o zaměstnance přímo české poslanecké sněmovny. Tam je určitě jedna tlumočnice na španělštinu a ta s nimi jezdí vlastně minimálně posledních osm let, co si pamatuji. (...)

A: Myslíte, že byste na ni někde našla kontakt?

N: Já na ni určitě kontakt nemám, protože ona vlastně vždycky přijede jenom s tou delegací a věnuje se jí a já jsem s ní nikdy neměla nějaký osobnější vztah. Ale můžu se zkusit zeptat kolegů, co mají na starosti delegace, ti by měli kontakt mít.

A: To bych vám byla moc vděčná, to by mě zajímalo.

A: Je většina vašich překladatelských zakázek právě z velvyslanectví? Nebo dostáváte i překladatelské zakázky mimo, tzn. soukromé?

N: Ne. Zakázky mimo téměř nedostávám. Kontaktují mě převážně Mexičané, kteří potřebují překlad dokumentů k vízovému řízení. Takže se nejčastěji jedná o překlady z výpisu z rejstříku trestu nebo, v případě matričních záležitostí, překlady rodných listů. Ještě párkrát jsem překládala úmrtní listy nebo oddací listy, ale to rozhodně není tak časté.

A: Jasně. Jedna z kolegyně mi říkala, že tlumočila pro nějakou strojírenskou firmu, tak mě tak napadá, jestli například takovéto firmy potom neoslovují překladatelky s prosbou o překlad nějakého manuálu k určitému stroji apod.?

N: Když už mi taková zakázka přišla, tak to bylo např. zakázka na měsíc mimo hlavní město, a to s mou prací na plný úvazek nelze skloubit. Takže já překlady dělám ve svém volném čase, nemám jich moc, zhruba jeden až dva překlady za měsíc.

A: Máte i jiné jazykové kombinace než čeština-španělština?

N: Mám i angličtinu. I v kombinaci s češtinou, i v kombinaci se španělštinou. Zejména se jedná právě o překlad rejstříku trestů, což není zase nijak náročná práce.

A: Vy tedy netlumočíte vůbec?

N: Ne, oni totiž většinou požadují tlumočení na celý den, a to bych si musela brát vlastně dovolenou ze své stálé práce, což nechci, protože člověk je rád, když se potom jednou za rok může dostat domů do Čech, a tak si to volno hlídá.

N: S tlumočením mám spíše zkušenosti z Čech, když asi dvakrát na našem maloměstě potřebovali tlumočení do španělštiny. Takže velmi okrajově a hlavně neformálně.

A: Teď mě napadá otázka, jestli se na velvyslanectví spíše poptává překlad (kvůli vizům, rodným listům atd.), nebo spíše tlumočení?

N: Tlumočení na konzulátu jako takovém není vůbec potřeba.

A: Jasně, takže to tlumočení se vlastně týká pouze těch delegací a doprovodů?

N: Přesně tak. Případně, když přijede nějaká „kulturně zaměřená návštěva“ typu hudebníci, tak to občas zajišťujeme my, ale jedná se spíše o neformální komunikaci, kdy Čech potřebuje něco vykomunikovat s mexickou stranou, tak to vyřizují zaměstnanci ambasády.

N: Opravdu se nejedná o oficiální návštěvy typu poslanců nebo náměstků ministra, nebo rovnou ministra. Tam se potom objevuje ten jejich vlastní tlumočník, jak jsme již říkaly. U těch např. kulturních záležitostí, viz ti hudebníci, tak je potřeba pomoci spíše s nějakými technikáliemi, ve smyslu postavte mi tady toto, tamto chci mít zde apod. To potom zajišťují většinou právě zaměstnanci ambasády.

A: Teď jste mě s těmi kulturními akcemi dovedla k myšlence Lidic, které se v San Gerónimo de Lidice vzpomínají snad každý rok, jestli se nepletu. Vlastě každoročně je tam zváno jedno přeživší lidické dítě, dnes už postarší pán. Tak tomu se také objednává externí tlumočník, nebo to zajišťuje ambasáda a jednoduše mu, případně celé té delegaci, tlumočí někdo z vás, pracovníků ambasády?

N: Co se týče Lidic, to většinou zajišťuje paní Edna, která jezdí už asi posledních dvacet let do Čech a umí základy češtiny, takže tomuhle se většinou věnuje ona, a nějakým způsobem si to vše vykomunikuje. Mám pocit, že k této akci se už tlumočníci vůbec neberou. Paní Edna je brána jako adoptivní máma těch přeživších. (...)

A: Znáte někoho z Mexičanů, kdo by měl tak silnou češtinu, že by mohl být na vašem místě, překládat a tlumočit mezi češtinou a španělštinou?

N: Zním jednoho Čecho-Mexičana, který vlastně celý život žije v Mexiku a má výbornou češtinu, ale nejsem si jistá, jestli ovládá i psanou češtinu. Nicméně je schopný se domluvit. Obávám se ale, že ani nejlepší Mexičané by to jednoduše nezvládli. Zním opravdu jen jednoho, který mluví perfektně. Myslím si, že je potřeba v tuto chvíli, aby ten Mexičan v Čechách žil, aby měl ten jazyk naposlouchaný, což bude zřejmě až generace dnešních dětí, které budou umět perfektně česky, i psát. Ono je i těžké tady vychovávat dítě k češtině, když už se někomu podaří, aby jeho dítě mluvilo česky, tak to je trochu zázrak. Většinou ta gramatika není tak silná ani v bilingvních rodinách. Takže byste spíš musela hledat Mexičana žijícího v Čechách, si myslím, tady nikoho takového asi nenajdeme. (...)

N: Na konzulátu jsem se potkala s lidmi, kteří si potřebovali něco zařídit, už tu žijí dlouho a češtinu jednoduše zapomínají. Stává se to, ale přijde mi to nepochopitelné.

A: Rozumím. A souhlasím s vámi, taky mi to přijde zvláštní.

A: A když teď odběhnu trošku; práce na velvyslanectví je vaší jedinou prací? Protože většina z vás, které jsem kontaktovala má, buď svou vlastní jazykovou školu, nebo učí španělštinu, nebo má svůj blog. Je to i váš případ?

N: Měla jsem. Před třemi lety se mi narodil syn. Předtím jsem vlastně učila češtinu Mexičany (jak osobně, tak online) a dělala jsem to po práci. To znamenalo, že jsem v půl páté zavřela kancelář, hodinu jsem se přemísťovala domů a od půl šesté, zhruba, jsem asi do devíti večer učila.

N: A pak jsem měla jazykový kurz pro asi třicet Mexičanů, kteří měli ohromný zájem se naučit česky, ale v podstatě to jsou vždycky jenom základy. To bývalo v sobotu, a to jsem učila šest hodin v kuse, což byla výborná zkušenost – jsem za ni moc ráda. Ohromně mě to bavilo – ráda bych se k tomu vrátila. Ale skloubit to s rodinným životem v tuhle chvíli nejde. Syn mě potřebuje. Navíc v Mexiku neexistuje mateřská dovolená, takže já vlastně celou dobu pracuju. On se mnou absoluuje ráno zhruba hodinou přemísťování po městě, večer přijdu před šestou hodinou a musím zajistit základní potřeby a alespoň chvíli se mu věnovat. Takže na učení češtiny zkrátka prostor není. Nicméně doufám, že třeba v budoucnu se k tomu vrátím.

A: S jednou z vašich kolegyní jsme se právě bavily o tom, že byl plán u konzulátu postavit českou školu, ale nakonec z toho sešlo, protože to bylo velmi komplikované. Nicméně to mi přišlo jako velmi zajímavý projekt.

N: Ano, ono je komplikované jen to, aby se tady ti Češi sešli. Mexiko je obrovské. V týdnu se nic moc nestihne, a to setkávání je prostě složité. Je pravda, že případ hlavního města je také trochu extrém, že možná na malých městech nebo v menších státech je to snazší, ale tady v Ciudad de México je to s tou dopravou opravdu komplikované. Takže můžeme být rádi, že nějakým způsobem funguje setkávání na Mikuláše a dřív ještě fungovaly Velikonoce.

A: A tyto sešlosti pořádá velvyslanectví?

N: Ne, to pořádá *Asociace Tomáš Garrigue Masaryk*.

A: Aha.

N: Prezidentkou je právě paní Edna Ruiz Gómez. (...)

A: Já se pokusím ji kontaktovat.

N: Určitě, to bude moc ráda. Myslím, že je dokonce teď v Čechách, ona tam pravidelně jezdí na jazykové kurzy.

A: To je úctyhodné. A kolik je tak paní Edně let?

N: Řekla bych, že zhruba sedmdesát?

A: To je ještě úctyhodnější, než jsem si myslela.

A: Teď se přesunu k další otázce, ohledně těch překladů, které se tedy na konzuláty připravují, tak se jedná o klientelu z větší části českou, nebo mexickou?

N: Ve většině případů se jedná asi o studenty z Mexika, kteří vyjíždí v rámci nějakým školních/univerzitních programů a musí předložit potřebné dokumenty na velvyslanectví a potom jsou to ti Češi, kteří potřebují přeložit rodný list apod. Ale moc dětí se takto ročně neobjeví, takže spíše se jedná o ty mexické studenty a překlady jejich dokumentů do češtiny.

N: U těch Čechů ještě potom v případě potřeby vyřízení českých dokladů (tzn. sňatek uzavřený v Mexiku nebo narození dítěte v Mexiku). A to je opět poměrně málo případů, během roka např. do deseti případů maximálně. V řadě případů sám ten pár volí svatbu v Čechách, i přesto, že žije v Mexiku. V tomto případě se pak obracejí na příslušné úřady zase v Čechách.

N: Což mě přivádí ještě k jednomu dodatku, který mě teď napadl k těm firmám, na které jste se mě ptala. Pokud má jít něco z Čech do Mexika, tak se většinou právě dokumenty obstarávají v Čechách, protože tady se snáz přijmou.

A: Rozumím. A ještě se zeptám, kolik vás aktuálně na velvyslanectví působí?

N: Čechů?

A: Ano.

N: Já mám pocit, že celkově nás je asi sedmnáct. Z toho jsou tři Mexičani asi, takže zhruba čtrnáct Čechů. Ale jedná se vlastně o největší ambasádu v Latinské Americe. (...) Já si obecně myslím, že čeština tady moc není potřeba. Že poptávky na tlumočení mimo ty státní návštěvy, které jsme už zmiňovaly, se tu vyskytují možná dvě české továrny, přičemž buď se lidé nějak už domluví, nebo jsou to například dceřiné společnosti nějakého amerického korporátu, takže ten obchodní jazyk je stejně angličtina...

A: Rozumím. Skvěle. Moc děkuji za váš čas. Myslím, že je to takhle zatím všechno. Myslíte si, že kdyby mě ještě něco napadlo, že bych se vám mohla ozvat s případnými dodatečnými dotazy?

N: Ano, určitě. Doufám, že jsem vám alespoň trochu pomohla.

A: Ano, určitě pomohla, hlavně k dalším kontaktům. Zase vím, koho dál mohu kontaktovat.

N: Dobře. Tak hlavně, ať se daří, ať nasbíráte informace, které potřebujete a ať diplomová práce dobře dopadne.

A: Děkuju mockrát a na shledanou.

N: Na shledanou.

Příloha VII
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 6
Online
25. října 2023

A: Dobrý večer.

N: Dobrý večer. (...)

A: Moc vám děkuji za ochotu, že jste se připojila a že jste mi odpověděla. (...) Na začátek si jen utřídím pár věcí, jestli mám vše dobře poznamenané, ano? Takže v Mexiku jste tlumočila pouze jednou?

N: Ano, pracovníčně jen jednou, ale žila jsem tam a pracovala.

A: Aha, takže jste nepracovala jako profesionální tlumočnice, ale dělala jste něco jiného?

N: V Mexiku ano, ale tu cestu, kterou jsem tlumočila, tak tam se jednalo o profesní tlumočení.

A: Aha, takže vy jste jela cíleně tlumočit nějakou delegaci?

N: Přesně tak.

A: Výborně.

N: Ale to bylo až potom, co jsme se z Mexika vrátila.

A: Na to jsem se přesně chtěla zeptat. Vy, když jste tam působila pracovníčně (...), tak to bylo v jaké době?

N: 2009 a 2010. Dva roky.

A: A mohu se zeptat v jakém oboru jste pracovala? Nemusí to být nijak zvlášť konkrétní odpověď.

N: Klidně, byly to dějiny umění, památková péče, výuka a pořádání výstav.

A: To zní ohromně zajímavě.

N: Byla jsem kurátorka.

A: Aha, děkuji moc. Potom jste se tedy přesunula do Čech a tahle delegace, pro kterou jste v Mexiku tlumočila, přijela v jakém roce?

N: V roce 2018, byla to delegace středočeského kraje.

A: Píšu si. Jak jste se k této zakázce dostala?

N: Ona to nebyla úplně zakázka. Já vlastně pracuji pro Středočeské inovační centrum, kde máme nějaké aktivity spojené s Mexikem. Naším částečným zřizovatelem je právě Středočeský kraj a delegace vedení Středočeského kraje chtěla vlastně participovat na nějakém poznání možností spolupráce s určitými regiony a v určitých oblastech. A proto jsme tam měli domluvené schůzky na ambasádě a s Czech Investem a s podnikatelskou sekcí v hlavním městě. Pak jsme se přesunuli do Guadalajary a tam jsme měli setkání na Ministerstvu pro inovace a s dalšími institucemi a zároveň jsme se jeli podívat na model výuky, kterou se naučila jedna mexická střední škola pod záštitou Univerzity v Guadalajare v Massachusetts na MIT. Je to určitý typ vzdělávání, který jsme my následně implementovali jako pilotní projekt ve Středních Čechách, asi na třech středních školách. (...)

A: Aha. Vteřinku, prosím, jen si to zaznamenám.

N: A já jsem to tam tedy jela mimo jiné tlumočit.

A: Mimo jiné... To zní skvěle...

N: Já jsem tlumočila i snídane. Bylo to hrozné.

A: Tomu věřím, ještě se k tomu vrátím. A jak dlouhý byl tento výlet?

N: Myslím, že sedm dní.

A: Tak to jste si dala.

N: Bylo to opravdu náročné.

A: To věřím. Kolik jste tam měla lidí?

N: Myslím, že nás bylo asi patnáct, z toho jedna kolegyně je Mexičanka, která žije v České republice (...) a ta to organizovala, protože pracovala na mezinárodních vztazích v Guadalajaře na radnici.

A: A ta vám nepomohla s tlumočením?

N: Ona česky neumí natolik, aby mohla tlumočit. Angličtina-španělština, ano, ale čeština-španělština rozhodně ne.

A: Jasně, takže se vůbec nevyužívalo té možnosti tlumočit přes angličtinu? Všichni chodili za vámi.?

N: Jednou se to využilo na Ministerstvu pro inovace s jednou představitelkou, ta uměla perfektně anglicky. Problém je v tom, že si myslím, že půlka té delegace nerozuměla. Ale já už jsem se do toho nevnucovala. Řekla jsem si, že nejsem najatá na angličtinu, navíc angličtinu tak dobrou nemám, takže jsem to ani nenabídla.

A: Rozumím, rozumím. Skvěle. Teď přichází možná trochu hloupě naformulovaná otázka, kterou jsem pokládala respondentkám pracujícím na Velvyslanectví České republiky v Mexiku, poté, co jsem si vyslechla, jak neúměrná je v Mexiku práce tlumočnicka a jeho platové ohodnocení. Proto má otázka zní: Bylo vaše platové ohodnocení adekvátní s přihlédnutím k vámi odvedené práci? Máte pocit, že fakt, že vaším najímatelem byla česká firma, znamenal, že jste měla jiné podmínky než ty, které mají vaše kolegyně v Mexiku? (...)

N: Já jsem to měla v rámci svého platu. Já jsem tam jela v rámci delegace, která vlastně poskytovala podporu vládě Středočeského kraje a ta nás částečně zřizuje, takže to byla zase naopak podpora z naší strany. Ovšem kdyby nikoho neměli, tak by si museli někoho najmout.

A: Přesně tak, to mi přijde vcelku nespravedlivé.

N: Já mám nadstandardní plat v té organizaci, takže já si vlastně nestěžuji a pro mě to byl takový výlet, dokonce jsme jim s kolegyní zorganizovaly výlet na Teotihuacán a ještě někam. Ale musím říct, že už bych to neopakovala.

A: Rozumím, to je pochopitelné.

N: A jestli se ptáte na ceny tak jedna moje zkušenost byla, že jeden podnikatel si mě chtěl najmout, moje ceny se mu zdály vysoké, ale podotýkám, že já obecně nepracuji jako tlumočnice a nechtěla jsem to dělat, a to zejména po zkušenosti na Mexickém velvyslanectví v České republice, kde jsem pracovala a tlumočila přímo velvyslanci a radovi skoro tři a půl roku. Zkrátka tomu podnikateli se mé ceny zdály příliš vysoké. Byla to finální cena za tlumočení a doprovod. Nakonec ho to ve výsledku stálo ještě víc, protože obchody domlouval přes angličtinu, kterou on sám dobře neumí, takže finální suma byla asi půl milionu. Protože měl špatně udělané smlouvy. (...) Pak chtěl, abych mu tlumočila online a já jsem mu nasadila tu nejvyšší cenu, abych se ho zbavila, a on ji akceptoval. Nicméně tam jsem tlumočila už jen to nejnужnější, pak už se zařídil po svém...

A: To je jasné, cenotvorbu si děláte vy a váš přístup je pochopitelný.

N: No já si pamatuji, že on řekl: „Když tu španělštinu tak dobře umíte, pro vás to nic není.“ Já jsem si v duchu říkala, že bych přála každému, aby v některé vzdálené zemi žil sám několik let a pak aby si myslel, že všechno je zadarmo. (...)

A: To je neuvěřitelné, nicméně i na univerzitě jsme s kolegyněmi došly ke stejnému závěru; jak je tlumočení podhodnocená a nedoceněná služba.

N: Navíc tlumočení není pro každého. Já nevím, jestli znáte překladatelku XXX? Ta nerada tlumočí a nedělá to. Je výborná překladatelka, opravdu skvělá, ale tlumočení by neustála.

A: Znáám ji od vidění a vůbec se jí nedivím.

N: Protože to je o psychologickém nastavení. Já nevím, možná znáte paní XXX, šéfku tlumočnicků v Bruselu. To je moje dlouholetá kamarádka, která dělala italštinu, angličtinu, češtinu a jako jedna z prvních přijela do Bruselu a dneska tam českým tlumočnickům šéfuje. Ta mi vždycky říkala, že je to schizofrenie. To já jsem tehdy ještě netlumočila a ona mi říkala jedním uchem posloucháš a pusa ti mele. Takže to opravdu není pro každého naučit se frázovat, donutit mluvčího, aby frázoval, když ho k tomu nedonutíte, tak jste úplně v háji, že jo? A to opravdu není pro každého.

A: Ne, máte pravdu, to opravdu není.

N: Je to stres.

A: My jsme se s tím setkaly už s kolegyněmi z Mexika. Tvrdily, že kdo nemusel tlumočit, tak to nedělal.

N: Já se přiznám, že dneska už by se mi asi taky nechtělo.

A: Já se vám vůbec nedivím.

N: Nejsem školený tlumočnick ani překladatel, ale myslím si, že k tomu mám přirozené vlohy. Ambasáda mi byla velkou školou, a řekla bych, že jsem to zvládla dobře, ale po prvním zážitku s velvyslancem, kdy jsem dělala tlumočnicka a organizátora tři dny na festivalu *Znojemský hrozen* a kde jsem tlumočila představení, všechny jeho výstupy pro televizi a rádio, všechny společenské akce a do toho jsem organizovala kuchaře, tanečnický a další... Už bych do toho znovu nešla. Po třech dnech jsem měla pocit, že mi vypadl mozek z hlavy. Nemohla jsem ani mluvit. Tři dny jsem jen ležela s otevřenýma očima, chodila venčit psa, kterého jsem si dovezla z Mexika, a nebyla jsem schopná vůbec myslet, ani mluvit. Tehdy jsem si řekla, že to bylo naposledy. Bylo to jen proto, že chtěli ušetřit.

A: No jasně. (...)

A: Ještě by mě zajímalo, jestli ta spolupráce, kterou naše země navázaly právě v důsledku vašeho tlumočení té delegace Středočeského kraje, ještě stále nějak pokračuje? Jestli byste to zhodnotila tak, že to bylo přínosné a stálo to za to?

N: Ano, oni pořád používají tu metodiku výuky. To si myslím, že stále pokračuje. Myslím si, že ty školy jsou i nadále v kontaktu. A my jsme nadále v kontaktu s ambasádou a s Czech Investem a pořád se snažíme navrhovat nové podnikatelské mise. (...) Snažíme se pomáhat firmám, které potřebují kontakty v Mexiku, tyto kontakty my vlastně vytváříme a udržujeme, a tím, že jsem tam tlumočila, tak můžu říct, že se opravdu ty vazby vytvořily a do určité míry se i udržují.

A: To je skvělé, to je skvělá zpráva.

N: Protože Mexiko má velký ekonomický potenciál. Občas mi ale bylo stydno z toho, jak se ta vládní delegace chovala povýšeně, protože Mexiko má takový potenciál, který si mnozí z vedení krajů a států vůbec neuvědomují, nemají o něm ani představu.

A: Mně v Mexiku také bylo několikrát stydno. A nejen v Mexiku, ale tlumočit něco, co je vám proti srsti, když si lidé myslí, že to říkáte vy a že je to váš názor, je dost nepříjemné. Což mě přivádí na další otázku; jak je na tom podle vás osvěta ohledně tlumočení v Mexiku? Rozumí roli tlumočnicka v Mexiku lidé více než u nás, nebo je situace obdobná?

N: Ano, máte pravdu. A ohledně té osvěty si myslím, že je to stejné. Proto jsem vždycky tlumočila v ich-formě. Snažila jsem se do toho nepředávat svoje zkušenosti, i když to někdy úplně nešlo, např. když vám někdo řekne Panenské Břežany, ale oni jsou to Dolní Břežany, no tak to radši opravíte, aby z toho nebyl úplný průšvih a podobně je to např. s čísly.

A: No jasně. To si myslím, že je správné. Myslím si, že tak by tlumočení z mého pohledu mělo probíhat. Teď se ještě zeptám, vzhledem k povaze toho tlumočení se jednalo asi z drtivé většiny o konsekutivu, je to tak?

N: Ano

A: Byla tam někde nějaká šušotáž?

N: Ne, nebyla.

A: Je pravda, že na šušotáž jste měla opravdu velkou skupinu. Nicméně tlumočení z listu se tam objevilo?

N: Ne, ne.

A: Prostě jen konsekutivní tlumočení, dobrá. Dělal jste si notaci? Měla jste na to prostor?

N: Většinou ne, většinou jsem tlumočila bez notace.

A: Takže vysoká konsekutiva bez notace? Tak to je obdivuhodné.

N: Ano, bylo to hodně náročné. A Češi si ještě vymýšleli překladatelské oříšky. Nevěděla jsem třeba, jak se řekne pratur.

A: No, tak to je moc pěkné. To taky nevím, jestli vás to uklidní.

N: To tehdy řekl starosta z Milovic, kde mají zoopark a v něm pratury. Za to jsem mu potom poděkovala, protože to bylo opravdu nefér. Pak jsem se ho zeptala, proč chce vysokou jazykovou odbornost, když mi předem nedá žádnou přípravu ani poznámky? Ekonomika mi třeba nedělá problém. Trochu problémů bylo v oblasti IT. Ale nejvíc mě překvapilo povýšené chování Čechů. (...)

A: Rozumím. Jasně. To je nefér, to máte pravdu. Teď mě napadá, tlumočila jste oběma směry?

N: Ano.

A: Tak to je moc pěkné tedy.

N: Já jsem v podstatě tlumočila i těm Mexičanům, oni svého tlumočnicka neměli.

A: Jasně, a ještě jste za to nebyla zaplacená.

N: Jednou se mě vlastně někdo z naší delegace zeptal, kolik za to dostanu? A já jsem říkala, no, svůj běžný měsíční plat. A protože mám Mexiko ráda, takže jsem chtěla vidět znovu kamarády a že jsem to nechtěla nechat na kolegyni Mexičance. (...)

A: Pak tady ještě mám otázku, jestli znáte někoho dalšího, kdo by v Mexiku v téhle jazykové kombinaci tlumočil?

N: Já jsem nad tím trochu přemýšlela. (...) Napadá mě bratr paní XXX, už jste ho kontaktovala?

A: Vidíte, ten mě nenapadl, ještě ho zkusím kontaktovat. Děkuji moc.

N: Já si myslím, že působil buď na Czech Investu, nebo na ambasádě v Mexiku

A: Výborně, tak to je perfektní, děkuji moc. (...)

A: Teď se ještě vrátím trochu k takové faktologii: vy tedy nemáte vystudované tlumočení ani překlad, že? A nikdy jste si nedělala razítka soudního tlumočnicka nebo překladatele?

N: Ne, ne. Kamarádka ho dokonce vrátila. Ta dělá polštinu-češtinu a vrátila ho.

A: To je síla, to jsem ještě neslyšela.

N: A vlastně můj přítel, ten ho má taky a teď ho taky vrátil. On je Kubánec. (...) A vrátil razítka se slovy, že na to už nemá. Taky tlumočil ministerské delegace, hrůza. A ty mu ještě nezaplatily. (...)

A: Pak tady mám otázku, jestli znáte nějakou jazykovou školu v Mexiku, která by nabízela výuku češtiny? To je taková zákeřná otázka.

N: Neznám.

A: Případně jestli znáte nějakou překladatelskou agenturu, která by nabízela překlady nebo tlumočení v jazykové kombinaci čeština-španělština?

N: Myslím, že ne. Já jsem žila v takovém malém městě, kde určitě nic takového nebylo. (...) Mé dokumenty překládala paní XXX. Ale můj tehdejší mexický přítel všechno řešil přes konzuláty v Guadalajaře nebo Monterrey.

A: Aha, vidíte, já ještě zkusím oslovit konzuláty, jestli mi někdo neodpoví.

N: To určitě zkuste. V Monterrey byl Čech, hudebník, ale nevzpomenu si, jak se jmenoval, a toho si všichni hrozně chválili. Byl tuším z Jeseníku a původně muzikant. A to už bude pán v letech. (...)

A: Aha, tak já tam zkusím napsat, třeba ho dohledám. (...) Ještě tady mám otázku na vývoj tlumočení, ale nechci vás tím zatěžovat, protože tím, že jste se tomu tlumočení nevěnovala, tak mi k vývoji tlumočení asi nebudete mít, co povědět, že?

N: Tím, že jsem nestudovala tlumočení, ale jen jsem aktivně používala ten jazyk, tak jsem se sama učila nějaké metodiky, jak si co zapamatovat a podobně. Nicméně jsem tlumočila ještě z polštiny. Takže jsem měla předchozí praxi, že jsem hodně překládala a tlumočila z polštiny a do polštiny. Dokonce v Mexiku jsem dostávala zakázky na překlady, což byla taky schizofrenie, protože jsem si pouštěla nějakou šílenou mexickou telenovelu jako kulisu a do toho jsem překládala z polštiny do češtiny a posílala to do Čech.

A: No, tak to vás obdivuji.

N: Polština není zas tak těžký jazyk. Má nosovky jako francouzština. Já jsem v Polsku nějakou dobu studovala a polština mi šla velmi rychle do hlavy.

A: Stejně vás za to obdivuji. (...) Tak vám mockrát děkuji za váš čas a za vaše odpovědi.

N: Nemáte vůbec za co. Rádo se stalo a kdybyste cokoliv potřebovala, jsem vám ráda k dispozici. Také si pamatuji, jak jsem jako studentka hledala, kdo mi pomůže a nebylo to úplně jednoduché, ale nakonec jsem diplomovou práci také udělala. Ale dělala jsem tehdy jiný obor, konkrétně kunsthistorii.

A: To zní velmi zajímavě a složitě.

N: Zajímavé to je, ale uživit se tím je složitě. (...)

Příloha VIII
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 7
Online
10. listopadu 2023

A: Dobrý den, mockrát děkuji za to, že jste byla ochotná se se mnou tímto způsobem spojit a za vaši pomoc. V návaznosti na naši předchozí komunikaci jsem připravila krátký polostrukturovaný rozhovor, v němž se vás budu ptát na vaši zkušenost s tlumočením mezi češtinou a španělštinou v Mexiku. Pokud se nepletu, tlumočila jste v této kombinaci v Mexiku jen jednou, je to tak?

N: Dobrý den, (...). Ano, takovou zkušenost mám pouze jednu.

A: Kdy toto tlumočení proběhlo?

N: Proběhlo v roce 2022.

A: Jednalo se tedy o ojedinělou záležitost, jednorázovou zakázku?

N: Ano.

A: (...) Jak jste se k ní dostala?

N: Kontaktovali mě přímo přes stejného pána jako vy, přes konzula pro Monterrey. V místním Legu hledali někoho, kdo mluví česky a španělsky. Konzul jim na mě dal telefon a oni mě pak kontaktovali přímo. (...)

A: A jak se pan konzul dozvěděl, že tlumočíte? Pracovala jste dříve na konzulátu?

N: Já jsem mu to říkala. On ví, že tu s kamarádkou máme firmu (ona je také Češka) a že dáváme lekce. Tím, že spolu kamarádíme, tak my dohodil další klienty, ještě kromě toho Lega. Občas například i někoho, kdo se potřebuje naučit česky, nebo něco z češtiny přeložit.

A: Aha, už tomu rozumím. Teď mě napadá otázka, jestli jste vedena jako „perito traductor“ nebo „perito intérprete“?

N: Oficiálně ještě ne, nemám na to list, ale máme firmu na firemní vzdělávání a tlumočení. A na to máme v Mexiku oficiální papíry. Nemám razítko, ale mám potvrzení o tom, že to v Mexiku děláme legálně. Ale asi si budu žádat o razítko právě, plánuju se o to teď zajímat, abych mohla být oficiální překladatel. (...)

A: To je hezké. Tak to přeji hodně štěstí. Doufám, že to vyjde.

N: Děkuji.

A: Nemáte vůbec zač. Tak tedy jdeme dál. Zadavatelem té vaší zakázky bylo přímo Lego v Mexiku?

N: Ano, Lego v Mexiku.

A: Tlumočila jste z češtiny do španělštiny, nebo i naopak?

N: Oboje. (...) Bylo to konsektivní tlumočení. Jednalo se o školení na nové přístroje. Lego si objednalo nové přístroje, takové robotické ruce na potisk kostiček, které se zatím používají pouze v Čechách na Kladně. (...) A na školení, jak s těmi stroji pracovat, sem z Čech z továrny poslali dva Čechy, kteří měli místní vyškolit. Jedna slečna školila, jak se ten stroj používá, jak se nastavuje, jak se tam zadávají barvy atd. a její kolega školil, jak řešit technické závady, které se na tom stroji můžou objevit jako chybové hlášky. Koupili se čtyři stroje a školitelé tady byli dva týdny. (...)

A: To školení probíhalo přímo u těch strojů, ukazovali jim to všechno, anebo někde v aule teoreticky?

N: Ano, byli jsme přímo u těch strojů, přímo v továrně. Takže každé ráno jsme museli projít kontrolou v Legu. Ta je tam hodně přísná, aby někdo nekradl ty kostičky atd. Bezpečnost je tam velmi přísná, nemůžete si tam ani brát telefon s sebou, abyste něco nevyfotila, např. ty stroje, které mají hodnotu miliony dolarů. (...) Takže bez telefonu celý den. Nic si tam vlastně nemůžete do té továrny vzít. Chodili jsme přímo mezi těmi stroji, takže vždycky jsme si vzali jeden stroj a tam jsme zadali nějakou zakázku, která byla přímo na to, co bylo potřeba vyrobit. (...) Pak vlastně tu určitou zakázku ta slečna školitelka zadala do toho stroje, nastavila vše do počítače a rovnou se školila obsluha toho stroje jako takového. Já jsem byla ve dvojici právě s tou slečnou, která školila obsluhu toho stroje a moje kolegyně tlumočnice byla ve dvojici s technikem. (...)

A: Rozumím. Měla jste k tomu blog? Dělala jste to s notací, se zápisem?

N: Dělala jsem si poznámky, protože se školili různí vědoci směn a následně se školily i různé procesy a skupiny. Celé to mělo různé etapy. (...) Takže vlastně to školení probíhalo na různých místech v té továrně. Byli jsme i tam, kde se míchají ty barvy, učili se, jaké chemikálie se v jakém poměru musí použít. Zkrátka jsme byli na různých místech s různými skupinami. (...) Na každou skupinu jsme měli tři až čtyři dny. (...)

A: Jak dlouho to celé trvalo?

N: Dva týdny.

A: A každý den?

N: Od pondělí do pátku. V sobotu a v neděli měli volno – chodili na výlety, ale od pondělí do pátku normálně celý den. Začínali jsme ráno v osm a končili jsme kolem čtvrté. Než jsme se dostali ven, bylo pět.

A: A to jste pořád tlumočila? Vyjma tedy oběda asi, že?

N: Ano, byl v tom i oběd. Ale nebylo to nějaké stresující. Bylo to takové hodně uvolněné. Ta slečna jim říkala krok po kroku, co mají dělat, a já to jen překládala do španělštiny. Když oni něčemu nerozuměli, nebo měli nějaké extra otázky, tak jsem to zase překládala jí do češtiny, takže bylo to takové hodně uvolněné. (...). Nebylo to složité tlumočení. Např.: zmáčknete tlačítko start apod., složité bylo to, že se jednalo o části stroje, které já neznám, ty jsem se musela naučit. Vlastně jsem od nich dostala podklady předtím, než přijeli. Zaslali mi excel tabulku s výrazy, které používají. Co je třeba přísavka a na co to slouží. Takže jsem se připravila dopředu. (...)

A: Jasně. Jak byste je také mohla znát? Přísavku, tedy opravdu běžně nepoužívám španělsky.

N: Ano, trošku jsem se připravovala dopředu. Když už jsem tam pak byla s těmi lidmi, tak jsem se jich zeptala. Jak říkáte tady tomu a pak už jsem jenom používala ten samý výraz. (...)

A: Jasně, abyste je nemátla, to je super. (...)

N: Takže jsem nedělala překlad naslepo, ale nejdřív jsem se zeptala, co je tohle, na co to slouží, co to dělá? A vlastně jsem pochopila, jak ten stroj funguje, a byla jsem schopná překládat jednoduše.

A: Rozumím, To je skvělá taktika. (...) Ještě mě napadá k tomu, jak jste říkala, že to bylo snadné. Pokud jsem to správně pochopila, tak samotná mluvčí vám vlastně to sdělení i dobře rozsegmentovala, že se nejednalo o delší úseky, je to tak?

N: Ano. Byl to vlastně krok za krokem. Např. dvě-tři věty od ní, já přeložila a znovu. (...) Ti zaměstnanci dokonce dostali i takové manuály na to, co mají dělat, takže jsem vlastně jenom překládala ty manuály.

A: Jasně, tak to je super. Měla jste k ruce ten manuál a viděla jste co a jak. Mohla jste se i podívat dopředu, co přijde. To je super.

N: Ta slečna měla vyloženě i rozpis školení. Měla to rozplánované den po dni, co se bude školit. Takže vlastně jsem měla všechny podklady od nich dopředu, jak ty manuály, tak nějaké základní výrazy, to bylo super. Celé to bylo předem dobře naplánované, včetně obědové pauzy. (...)

A: Když jste dělala tu přípravu s tím excelem, ten jste si potom vytiskla a nesla ho tam v papírové podobě? Protože elektronické nástroje jste mít nemohla, jak jste říkala...

N: Ano. Papíry s poznámkami jsem si nemohla ani odnést, ani ty manuály, to mi taky nedovolili. Jsou to interní materiály, takže ani ty ne. Nemohla jsme si dělat poznámky třeba do notebooku, jen papír a tužka.

A: No jasně. Pěkně postaru.

N: Ne to ani ne, spíš to bylo tím chráněným tajemstvím. Aby se nic nedostalo ke konkurenci.

A: Mělo toto tlumočení vliv na navázání dalších kontaktů? To znamená, přijeli třeba znovu ti Češi soukromě? Myslím tím, že se tam mezi sebou nějak skamarádili, tak je na příští rok pozvali apod.?

N: Jsme stále v kontaktu. Nebyli tady zatím znovu, ale chystají se zase do Mexika, pravděpodobně pracovní. Ale ptali se, jestli až zase pracovní přiletí, tak jestli se o ně budu opět starat já. Skamarádila jsem se s nimi, protože já mám vždycky radost, že jsou tady nějakí Češi, takže o víkendu jsem je vzala jako i na výlet mým autem, přijela jsem pro ně do hotelu, vzala jsem je tady na nějaké jeskyně, byli jsme na výšlapu a další den jsme se tady byli projít právě do takového malinkého mexického městečka, aby viděli, jak to Mexiko doopravdy vypadá. Vzala jsem je na opravdické mexický jídlo (...), provedla jsem je tu osobně, aby viděli něco z kultury a myslím si, že máme hezké vztahy napořád. V kontaktu jsme na *Facebooku* a čas od času si napíšeme. Není to, že bychom byli úplně nejlepší kamarádi, ale myslím si, že jsme si sedli jako lidi a že si vždycky rádi napíšeme.

N: Česká republika celkově má dobrý zvuk v Mexiku, tedy asi jak kde a jak kdo. Někteří lidé si myslí že jsme jako lehké holky, že sem jedeme za prostitutí nebo drogami. Takže to si někteří myslí, bohužel. Nebo že hledáme bohatého manžela, i s tím jsem se setkala. To jsou ty názory lidí, co nikam nikdy necestovali a nikde nic neviděli, protože samozřejmě lidi vzdělaní, jako třeba můj manžel, by si to nikdy nemysleli. Protože ti vidí, jaká je situace v Evropě. A myslet si, že někdo z Evropy, sem půjde do Mexika, protože tady se bude mít líp, nebo si tady najde bohatšího manžela, no... Takže lidi, kteří jsou nevzdělaní nebo chudší, tak ti na to mají takový názor a vzdělanější část obyvatelstva má na nás názor dobrý. Myslím si, že celkově je Evropa vnímaná jako něco lepšího. (...)

N: V Legu mají Českou republiku hodně rádi. Celkově kvůli té továrně na Kladně, navíc spousta Mexičanů jela právě do té továrny na školení. (...) Spousta z těch lidí, co se školila v tom Legu, už navštívila Kladno, byli i v Praze. Mají hodně rádi Českou republiku, líbilo se jim tam a líbí se jim české holky. Celkově mají dobré dojmy z České republiky. Spousta těch lidí z továrny i z vyššího vedení nás má rádo, chtějí abych přijela tlumočit apod.

A: To je hezké.

N: Myslím, že vztahy jsou dobré. (...) Občas napíšou, že zase budou potřebovat tlumočit. Oni tady v Mexiku mají největší sklad, jaký existuje v Latinské Americe (...). Oni tady mají obrovské prostory, několikakilometrové. Proces v tom skladu je kompletně robotizovaný a automatizovaný. Jezdí tu taková jako roboti a vysokozdvížné vozíky. Robot si přečte tu etiketu, vybere danou krabici, co vy potřebujete, a pošle vám ji do té továrny. Tou skladovou kapacitou jsou zase oni jedineční.

A: Přišlo vám, že jste za to dostala adekvátní platové ohodnocení? Já se vůbec nechci ptát kolik, nebo takhle, ale přišlo vám, že to bylo dobře zaplacené nebo naopak vám přišlo, že to je málo?

N: Já jsem si řekla, kolik chci peněz.

A: Výborně. Tak to je nejlepší, když si to můžete vy nastavit, protože z dam před vámi jsem měla pocit, že je to žalostné, že tlumočení nikdo nedokáže správně ocenit a že částka, kterou by si za to dámy chtěly říct, je úplně nereálná. Takže se začíná smlouvat jak na trhu v Chichénu.

N: No to záleží. Já to řeknu takhle. Samozřejmě v Americe byste dostala zapláceno víc, ale já si třeba jako diktuji, kolik peněz chci za tlumočení. Ano, stalo se, že na to druhá strana nepřistoupila, protože se jí to zdálo drahé. Ale to mi nevadí. Když mě nechtějí, tak mají smůlu. Já to pod cenu dávat nebudu. Totéž dělám i v druhé práci – s těmi lekcemi, já si řeknu, kolik peněz za ty lekce chci. Dávám učitelkám výborné platové ohodnocení oproti Mexičanům. (...)

A: Skvělé, tak to je všechno. Děkuju moc a na shledanou. (...)

N: Na shledanou.

Příloha IX

Transkript – rozhovor

Narátorka č. 8

Praha, Česká republika

16. listopadu 2023

A: Dobrý den. (...) Ze začátku se budu ptát spíše heslovitě na takové obecné věci – jako vzdělání, osvědčení apod. První otázka tedy zní, jste vedena v České republice jako soudní tlumočnice?

N: Ne, nejsem soudní tlumočnice. Děkala jsem sice různé kurzy, připravovala jsem se na to, ale nakonec jsem usoudila, že bych to nedokázala skloubit se svou běžnou tlumočnickou praxí, protože znám případy, kdy někdo vlastně opravdu musel jít něco tlumočit k příslušnému soudu, přičemž se prý lze několikrát omluvit, ale já jsem opakovaně tlumočila třeba právě pro nějaké soudy nebo policii a často se jednalo o to, že to třeba byla i noční hodina a případně se to protáhlo natolik, že by mi to už kolidovalo s jinou prací a neviděla jsem možnost, jak bych to mohla skloubit. Když právě takhle třeba tlumočíte na policii do noci a druhý den máte konferenci, takže nakonec jsem se rozhodla, že se mi nevyplatí pracovat jako soudní tlumočnick.

A: Takže pracujete jako tlumočnice na volné noze.

N: Ano, mám živnostenský list na tlumočnictví a překladatelství nebo obráceně. Nevím, jak to tam přesně je. Jsem OSVČ. (...) Věnuji se hlavně španělštině a jako svůj druhý pracovní jazyk mám ruštinu. A když potom ještě překládám, tak z angličtiny do španělštiny. To jsou většinou nějaké odbornější věci, třeba lékařské texty a podobně. Do češtiny ještě např. z katalánštiny a v poslední době dělám titulky z novořečtiny k novořeckým filmům. Protože když už by se dělaly, tak by se dělaly z angličtiny a když už tu novořečtinu trochu umím, tak je to pořád lepší, než to právě dělat přes tu angličtinu.

A: To je neuvěřitelné, kolik jazyků ovládáte. Máte vystudované tlumočení a/nebo překlad?

N: Ano, studovala jsem překladatelství a tlumočnictví a dokončila jsem svá studia na filologii v Praze na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. (...) Studovala jsem původně překladatelství a tlumočnictví španělština-ruština. To je má původní kombinace.

A: Aha, na bakalářském studiu?

N: Ne, když jsem začala studovat, tak to ještě nebylo takto rozdělené. To byl magisterský obor, který nešel rozdělit. (...) Navíc to bylo dvouoborové studium, nebylo možné studovat pouze jeden jazyk a k tomu jít studovat něco úplně jiného. Byly tam tehdy dané jazykové kombinace a plus tehdy bylo možno studovat, myslím: ekonomiku, politologii, nebo sociologii právě na filozofické fakultě, ale žádné jiné možnosti nebyly. Právě z tohoto důvodu jsem si vzala španělštinu. To jsem měla jako prioritu a k ní jsem hledala volbu, což nakonec byla ruština. Protože tehdy angličtinu studoval v podstatě pouze buďto někdo z bilingvních rodin, nebo někdo, kdo strávil třeba minimálně rok někde právě v tom jazykovém prostředí, tak mi bylo jasné, že tam bych se nedostala, a proto jsem zvolila ruštinu.

A: Tehdy to bylo pětileté studium?

N: Ano. (...)

A: Tím, že jsem předpokládala, že jste soudní tlumočnice, tak jsem zde na vás měla připravenou otázku, na kterou mi řada předchozích respondentek nedokázala jednoznačně odpovědět, a to, jestli v Mexiku existuje podobná profesní organizace jako je u nás Komora soudních tlumočnicků, příp. Jednota?

N: Netuším, jak to je v Mexiku. Já vám bohužel ty mexické reálie budu popisovat odsud. To je výhoda kolegyně žijících v Mexiku, že ty jistě znají tamní reálie lépe, než když někdo přijede s českou delegací. Přestože se snažím před tou cestou připravit, různě se průběžně těm tématům věnuji třeba tady, tak

si myslím, že samozřejmě pak mají výhodu v tom, že přece jen ty místní realie znají lépe. Zase mě třeba napadá jedna věc, která asi může být určitým způsobem pro tyto kolegyně handicap, protože přeci jen tam ta praxe není taková, protože čeština je v tomto prostředí méně frekventovaný jazyk a třeba pak může nastat problém s tím, že nemusí být tak zvyklé na češtinu, případně španělštinu, používanou institucemi Evropské unie, protože se přece jenom tolik asi nedostanou do kontaktu s tímto prostředím, případně s tím jazykem. (...) Takže pak se třeba stane, že někdo, kdo takto žije v zahraničí, tak vlastně ani neví, jaký je rozdíl mezi Evropskou radou a Radou EU a tak dále, protože se k tomu nedostane, ale čeští politici nebo odborníci jsou na tuto terminologii zvyklí, protože se do Bruselu velmi často dostávají a pracují právě v tomto řekněme evropském prostředí. (...)

A: Rozumím, Komoru řešit nebudeme.

N: Bohužel, s tím vám nepomohu.

A: To nevadí. Já jsem se na to ptala hlavně kvůli dalším kontaktům. Ale pokračujme. Myslíte si, s přihlédnutím k vaší zkušenosti s tlumočením, že v Mexiku spíše v této jazykové kombinaci tlumočí laikové, to znamená tlumočníci bez tlumočnického vzdělání, nebo naopak lidé vzdělaní v tomto oboru?

N: Myslím si, že převládají lidé, kteří nemají vystudovaný patřičný obor. A myslím si, že se to dá vztáhnout celkově na Latinskou Ameriku, nejen na Mexiko.

A: Myslíte si, že je to v jiných jazykových kombinacích v Mexiku jinak?

N: Věřím, že situace s angličtinou bude jiná, případně možná s francouzštinou. Věřím, že i u portugalštiny asi ano. Ještě by mě možná napadla italská, ale nejsem si jistá. (...)

A: Já jsem se na studium tlumočení a překladu v Mexiku dívala, než jsem začala tvořit rozhovory a zjistila jsem, že lze studovat na čtyřech školách, ale vždycky je tam povinná angličtina. Další jazyk je vlastně už jako nástavba. Nikde tam není domorodý jazyk, ten se dá studovat jen v jazykovém centru. Ale nikde není v té základní kombinaci jako máme my teď češtinu-španělštinu. To tam prostě není.

N: Dobře, takže to v těch domorodých jazycích bude zřejmě fungovat tak, že tlumočit bude někdo z té komunity, kdo je samozřejmě bilingvní a kdo chodil do španělských škol, protože si to situace žádá. (...) Ještě mě napadá, že mám pocit, že za celé roky své praxe, nebo během všech cest, co jsem kde byla v Latinské Americe (...), tak jsem jednou jedinkrát narazila na profesionální tlumočnici, která tlumočení zcela jistě vystudovala a věnuje se mu. Bylo to v Buenos Aires, kde tehdy byla nějaká tisková konference, kterou měl náš ministr, a ona to tlumočila do angličtiny z mé španělštiny. A podle toho, jak to tlumočila a jaký měla projev, tak to zcela jistě byla profesionální tlumočnice. Jenom mě zaujalo, že na rozdíl od nás, netlumočila v osobě řečníka, ale že vždycky na úvod říkala něco jako „řečník říká“. Evidentně to byl rys té jejich školy nebo způsob, jak to tam funguje. Nebyl to takový ten náš evropský model, kdy vlastně přejímáme osobu řečníka. (...)

A: Moc děkuji, je zajímavé poslouchat tlumočnické zkušenosti někoho, kdo to zažil na druhé straně světa. Já jsem tedy z nějakého důvodu žila v domnění, že jste zaměstnankyní nějaké české státní instituce jako tlumočnice, což tedy, jak vidno, nejste.

N: Ne, nejsem. Já jsem OSVČ, pracuji pro řadu našich státních institucí, které si mě najímají podle toho, jaké mají potřeby a program. Tlumočím pro ně tady v ČR nebo při výjezdech. Jinak jsem konferenční tlumočnice, takže třeba pracuji pro různá velvyslanectví tady atd. A také překládám nebo dělám titulky. Záleží na tom, s kým a jak se domluvíme.

A: Jaký je váš nejčastější zaměstnavatel z těch státních institucí?

N: Asi bych řekla, že obě komory parlamentu, pak různá ministerstva, ale jsou období, kde je některé práce více, nebo méně. Asi bych řekla, že ty komory. Tedy sněmovna a senát.

A: Já se omlouvám, ale stále si nějak nedokážu představit, co se musí v Mexiku dít, aby se tam chtěl jet podívat náš parlament nebo ministerstvo. Můžete mi to nějak prosím přiblížit?

N: Já vám to řeknu na základě informací, které mám já. Samozřejmě nejsem odborník třeba na náš zahraniční obchod, ale zcela jistě se vždy zdůrazňuje to, že Mexiko je vlastně náš nejvýznamnější obchodní partner v celé Latinské Americe. Často si lidé myslí, že je to Brazílie, která je vlastně jakoby početnější, protože má přes dvě stě milionů obyvatel, zatímco Mexiko nějakých sto třicet milionů, ale právě my máme opravdu velmi významnou obchodní bilanci s Mexikem. V podstatě po Spojených státech (...) je Mexiko náš druhý nejvýznamnější obchodní partner na západní polokouli. Je tam opravdu významná obchodní výměna oběma směry, pro nás velmi důležitá. A celkově je tedy v těchto zemích důležité, aby je od nás mohli pohodlně navštěvovat různí vysocí představitelé země, protože ta druhá strana to vnímá jako významné gesto podpory a/i zájmu. Ať už se to týká právě třeba ministrů, náměstků ministrů z různých oborů nebo třeba významných odborníků atd. Vždy je to velmi vítáno a je to potřeba k podpoře našich obchodních vztahů. (...) Takže hlavní důvod těch našich vztahů s Mexikem (...) je ekonomický. Dále je důležitý i aspekt historický; vloni se slavilo sté výročí navázání diplomatických vztahů mezi Mexikem a tehdejším Československem (...) a konkrétně právě jedna naše delegace tam mířila loni na toto výročí a zároveň v té době loni v červnu bylo výročí Lidic. A protože je Mexiko jednou ze zemí, kde se ta tragédie Lidic připomíná každý rok vlastně už od Druhé světové války, přičemž v hlavním městě je i část, která byla přejmenována na Jerónimo de Lidice, kde se každý rok uskutečňuje pietní akt, kde si ta mexická strana opravdu velmi důstojně připomíná ty historické události. A tím, že loni bylo právě kulaté výročí, tak i Mexiko požádalo o vyslání nějaké delegace na podporu této významné události. A ono opravdu, když jste takto daleko od České republiky a navštívíte tam místa, která připomínají tragické události v našich dějinách a vidíte, jakým způsobem to na druhém konci světa vlastně připomínají, nezapomínají na to, jak tam stojí památník a jaký rozměr má ta oslava, tak si myslím, že je zcela na místě, aby to prostě podpořil někdo jiný než třeba velvyslanec, který je tam každý rok. Je to jakési minimum, co pro to můžeme udělat. Také jsem tady narazila na to, že právě v Mexiku se u příležitosti těchto tragických událostí, nebo i v jiných zemích, používá ženské jméno Lidice. A právě u příležitosti toho pietního aktu Lidic, tak se tam pravidelně ty nositelky jména Lidice scházejí a nejsou to jenom starší dámy. Víím, že tam právě loni byla asi sedmiletá holčička, která se jmenuje stále Lidice a tyto nositelky tam říkaly proč je pro ně důležité toto jméno. Tím nechci říct, že by pro to všechny politické delegace měly jezdit do Mexika, ale i kvůli takovýmto výročím určitě ano. Potom je tam samozřejmě i kulturní výměna, studentská atd. (...).

N: Ještě bych navázala na to, že ne každý v České republice si uvědomuje, že vlastně nejen v rámci Evropy máme nějakou svou roli. V Latinské Americe, kde ty země jsou opravdu velké, s často velmi silnými ekonomikami, jsme přeci jen vnímáni, protože tam máme dobré jméno ještě z dob Československa. Celkově jsou tam dobré obchodní vztahy, až na nějaké výjimky, kde jsou ty vztahy specifické, např. Venezuela apod. Nicméně patříme k takovým řekněme menším zemím, menším partnerům, a proto je potřeba, aby tam ta naše přítomnost byla. Protože velmi často ta jednání na nejvyšší politické úrovni otevírají cestu právě firmám, aby se vůbec na ty zahraniční trhy dostaly, protože přece jenom tam ty vazby nebo tradice fungují jinak, než to funguje v Evropě. A každá taková významná návštěva často otevírá dveře, které možná z České republiky vidět na první pohled nejsou, ale můžou posunout spoustu hlavně ekonomických aspektů přímo na místě, což je potom velká podpora a pomoc pro naše velvyslanectví, které tam působí. Ta role těch delegací a těchto cest je opravdu velmi důležitá a nezastupitelná. Jenom je potřeba se zamyslet nad tím, jaké by mělo být složení těch delegátů, protože se možná někdy může stát, že někteří delegáti jsou vhodnější členové delegace, jiní třeba méně. Já jsem v Mexiku měla akci s Karlem Schwarzenbergem před pár lety, když byl ještě předseda zahraničního výboru a v Mexiku mu samozřejmě jako všude jinde věnovali velkou pozornost a měl tady otevřené dveře. Vědělo se, kdo to je, jak v hlavní městě, tak i v regionu, který jsme navštívili, tak tam se ty dveře otevíraly, díky jeho jménu a osobnosti.

A: Když jedete tlumočit pro tu delegaci, tak tlumočíte nějaká jednání, nebo jsou to spíše konference? Děláte i doprovodné tlumočení pro tu delegaci, tzn. např. cesta na Teotihuacán, večere apod.?

N: Když letím s delegací, tak vlastně tlumočím všechno, co je potřeba. Na začátku je většinou nějaké doprovodné tlumočení, potom samotná konference, ale když je to delegace jako např. ta věnovaná Lidicím, tak konference ani není, nahrazují ji bilaterální jednání.

A: Na těch bilaterálních jednáních se tlumočí nejvíce konsekutivně?

N: Ano, ale v posledních letech také začíná být ten model nejenom v Mexiku, že tam právě je kabina. Záleží na úrovni toho jednání. A možná i na délce nebo formátu. To by vám asi řekl někdo víc z protokolu. Když je třeba jen nějaká zdravice, že se prostě potkají třeba předsedové parlamentu nebo prostě krátce ministři, pozdraví se, tak tam asi ani není ta kabina vhodná. Když se pak jedná ve vyšším stylu, tak v posledních letech tam tu kabinu dávají. Což má své výhody a nevýhody pro toho, kdo letí jako tlumočnick s delegací.

A: Naprosto rozumím a vy jakožto tlumočnice létáte sama? To znamená, v té kabině jste sama?

N: Ano.

A: To také není úplně správné.

N: Není. Není to správné, ale obávám se, že je to vlastně asi jediné řešení. Protože často se stane, že tam nikdo jiný není, nebo, pokud tam někdo je, tak to většinou bývá právě třeba nějaká místní síla, která se nevěnuje primárně tlumočení, což nebývá úplně ideální spolupracovat s někým, koho třeba vůbec neznáte, nebo víte, že tlumočení prostě není jeho primární činnost. Z toho důvodu vám ne vždy může být dotyčný nápomocen tak, jak by to bylo právě třeba na evropském trhu. Ale ono to není tak, že bych tam byla dva dny sama někde v kabině, protože tam jsou zkrátka ta bilaterální jednání, nebo se někam přejíždí apod. Tak už vím, jak se na co mám nastavit, co od sebe očekávat, jak si nějak rozvrhnout síly, takže někdy to může být takto lepší, než být s někým, kdo vám může způsobovat stres.

A: Já jsem spíš měla na mysli, jestli byste třeba nestála o to, aby s vámi z Česka už jela kolegyně?

N: O to bych stála v některých případech, ale obávám se, že to není reálné.

A: Myslíte si, že to není reálné z finančních důvodů?

N: Ano.

A: Tohle to je ta odvrácená smutná stránka tlumočení, na kterou narážíme pořád, že je, prostě podhodnoceno.

N: Ano, je to podhodnocená profese.

A: Takže tlumočíte oběma směry vy, nikdo jiný tam na tlumočení pro druhou stranu nebývá?

N: V posledních patnácti letech jsem se i v Čechách setkávala spíše s tímto modelem, v dnešní době není běžnou praxí mít více tlumočnicků pro jednu kombinaci. (...)

A: Ještě se zeptám na způsob tlumočení. Hovořily jsme již o konsekutivním simultánním v kabině, a tak se chci zeptat, jak moc běžná (jestli vůbec) je šušotáž, případně tlumočení z listu na různých těch jednáních či konferencích?

N: (...) Asi jsem zažila situaci, že jsem dostala do ruky nějaký projev na poslední chvíli, takže jsem tlumočila z listu, ale nepřevládá to.

A: Nejčastěji je to tedy konsekutiva nebo simultánní tlumočení, říkám to správně?

N: Řekla bych, že je to nejčastěji konsekutiva a v posledních letech začíná být víc právě ten trend připojovat tu simultánku, což tím, že tam je jeden tlumočník tak není ideální, ale je to tak.

A: V návaznosti na simultánní tlumočení bych se ráda zeptala, jak vypadá technické zázemí v Mexiku. Jestli je dostačující. Co se týká kabin, mikrofonů, staniček, sluchátek atd.?

N: Přiznám se, že co se týče staniček, tak vlastně ani nevím. Protože většinou se rychle přeběhne někam do kabiny a není čas sledovat, jak to tam mají potom ti delegáti. Ale evidentně to nějak funguje, protože poslouchají a mám pocit, že bývá taková vlastně jenom malinká kabina pro jednu osobu. Byla jsem vlastně i v kabině pro dvě osoby, která byla možná i vestavěná. To byl asi nějaký větší sál. Prvně tam byly dvě tlumočnice, které jsem potom vystřídala, ale také jsem byla v malinké kabině pro jednu osobu, které se vlastně u nás ani nepoužívají, nebo možná na nějakém filmovém festivalu. Před lety jsem něco takového asi viděla, ale myslím si, že u nás to není běžné. Jinak tam bývá technik. (...) Z technického hlediska mě v nedávné době zaujalo, že zákazník, který si objednal simultánní tlumočení, dostal zároveň kabinu a k tomu rovnou přidělené tlumočnický. Tento způsob dodávky mě opravdu zaujal, protože na českém trhu to bývá rozdělené, někdo se věnuje technické stránce, a pak jsou tlumočnické agentury, které se právě třeba domluví s těmi firmami, které jim zajistí techniku. Na českém trhu to bývá tak, že ty firmy přes techniku většinou mají kontakt na tlumočnické agentury. To znamená, že když to potřebujete, tak je to možné pokrýt, ale není to běžný model, a už vůbec ne na této úrovni, na které jsem tlumočila. (...)

A: Ještě je tady jedna otázka na Covid. Zaznamenala jste nějakou zásadní změnu s příchodem pandemie? Předpokládám, že vlastně pominuly veškeré delegace do Mexika, protože se cestovat nesmělo, tak jestli se tato jednání přemístila do virtuální sféry, nebo jestli se naopak posunula na později?

N: Něco si myslím, se odsunulo. Určitě jsem měla letět některé cesty v roce 2020 a odsunuly se na později. Jen si nejsem jistá, jestli to bylo zrovna Mexiko a zda se jen odsunuly nebo i zrušily. Některé se nekonaly kvůli Covidu vůbec, ale nakonec se něco uskutečnilo. A během pandemie mám pocit, že jsem s Mexikem nic virtuálního netlumočila, ale dělala jsem některé věci, které se právě nemohly uskutečnit kvůli tomu, že delegace nemohly přicestovat, jednalo se o jednání právě na té nejvyšší úrovni, určitě to bylo se Španělskem, mám pocit, že tam bylo i Chile, ale musela bych se podívat.

A: A poslední otázka je, jestli máte nějaký zajímavý zážitek, ať už ze simultánního nebo konsekutivního tlumočení z Mexika samozřejmě, o který byste se ráda podělila?

N: Možná bych ještě jako dodala, a to vám asi neřeknou třeba ty ostatní tlumočnice působící přímo na mexickém trhu, že jeden z problémů, který tam vidím, kterému musíte čelit, když doprovázíte tu delegaci, tak kromě náročného programu (...), je „Jet lag“. Protože ten časový posun je zrovna konkrétně v Mexiku velký. Vlastně většinou to je tak, že prostě musíte po těch několika hodinách letu, kdy to tělo nemáte přenastaveno na ten místní čas, jít tlumočit nějaké jednání na nejvyšší úrovni, takže třeba vysokou konsekutivu, nebo přímo do té kabiny hned po příletu. To je vlastně ta nejvíce nepříjemná část, které tam musíte čelit a nejnáročnější při těch cestách. Protože jste určitě unavenější, a přitom pozornost potřebujete. Když je unavenější někdo z delegace, tak oni se vystřídají, ale vy nemáte s kým. Já jsem při poslední návštěvě Mexika pak ještě směřovala do Paraguaye kde zase byl jiný časový posun a původně jsme měli letět jakoby k večeru a už prostě strávit noc přímo tam. Nakonec se to posunulo, že jsme vlastně odlétali z Mexika později a letěli jsme celou noc, takže vlastně ten náš pracovní program tam začal (...) už ráno, a ještě se navíc změnil. Původně jsme měli mít méně náročnější program, ale nakonec se to přehodilo tak, že jsme začali přijetím u prezidenta a pak následovalo šest ministrů. A pak ještě akce uspořádaná k našemu státnímu svátku atd. Pak už to mělo sestupnou tendenci, ale prostě hned po příletu, když letíte celou noc, a ještě tam máte ten „Jet lag“, tak to bylo takové velmi ostré. V tomto ohledu bych také doplnila, že je velmi náročné létat speciálem, protože zase to bývá tak, že se naplánuje noční let. A v tom speciálu si odpočinete často méně než na běžné lince. Protože když už se letí speciálem, často

letí podnikatelská delegace, kde se prostě stane, že přece jen někteří jsou takoví jako uvolněnější, rozjuchaní, a tak se nevyspíte v podstatě vůbec. A už jsem zažila i to, že se ta nejvyšší politická delegace přímo z letadla přesunuje třeba za ministrem zahraničních věcí nebo za někým jiným a ty ostatní se jdou osprchovat a zcivilizovat a vy tuto možnost nemáte. Nebo v tom speciálu se třeba předseda delegace osprchuje nebo se nějak jako připraví, ale vy, se tam někde převlékáte na záchodě s těmi podnikateli a jedete pak tlumočit třeba celý den. Ale to jsem naštěstí nezažila v Mexiku, ale v jiných zemích ano. (...)

N: Ještě se zkusím dostat k něčemu zajímavému v Mexiku. Když už jsem zmínila to tlumočení s Karlem Schwarzenbergem, tak navážu na to. Byla to určitě taková velmi pozoruhodná zkušenost, protože on samozřejmě poutal velkou pozornost a svým způsobem i to tlumočení pro něj bylo velmi zajímavé. Přínosné, ale také náročné, protože vzhledem k tomu, že měl nějakou řečovou vadu, tak jste ho musela vlastně neustále sledovat a snažit se sledovat jeho ústa a bylo dobré, aby zas on i viděl vás, protože hůře slyšel v té době. (...) Já si pamatuji, že jsme byli asi čtyři pracovní dny v oblasti, kde bylo opravdu horko, takže všude běžela klimatizace, přičemž já jsem musela sedět celou dobu natočená tak, aby on mě viděl a slyšel. Za ty čtyři dny jsem si vlastně úplně zablokovala krční páteř, nemohla jsem se vůbec otočit. (...)

A: (...) Výborně, mockrát vám děkuji. (...) A na shledanou.

N: (...) Na shledanou.

Příloha X
Transkript – rozhovor
Narátorka č. 9
Praha, Česká republika
20. prosince 2023

A: Dobrý den, moc děkuji, že jste si na mě udělala čas a byla jste ochotná se mi věnovat.

N: Hola, ¿te importa si hablamos español?

A: No, claro que no, me da lo mismo. (...)

N: Vale, hablemos español entonces.

A: Perfecto.

N: Pero antes de que empieces a hacerme las preguntas, te quiero mencionar unas fechas importantes. (...)

Yo viajaba con el Senado de la República Checa; con la Presidencia del Senado y con las Comisiones pero lo que quiero destacar es que el Senado fue inaugurado el dieciocho de diciembre de 1996. A partir de esta fecha entra la Cámara alta en función en la República Checa que por su parte se fundó el uno de enero de 1993. Otra fecha importante es la entrada de la RCH en la UE que fue el uno de mayo de 2004. Todas estas fechas salieron a la palestra cuando uno estaba allí en discusiones oficiales, presentaciones, etc. O sea es bueno destacar que todo esto (...) era una cosa nueva. El Senado checo iba presentándose en el mundo como una cosa nueva, democrática, como parte del Parlamento, o sea que aquí ya existía la Cámara baja pero ahora se fundó la Alta. Esto era muy importante porque sobre todo en América Latina el Senado tiene una función, diría yo, muy destacada. En todos los países en los que he estado con el Senado, no solamente en México (...), siempre ha tenido un recibimiento muy destacado y de mucha pompa. Esto te lo digo aparte de todo lo que tu quieras preguntar.

A: Ah, vale vale, gracias. Y una pregunta un poco fuera del tema de México, pero bueno... ¿Usted cree que este tipo de recibimiento, como usted dice, lo vivieron todos los Senados o solamente el checo por ser nuevo?

N: Yo no lo sé, yo solo estuve con el Senado checo.

A: Claro, claro, pero en su opinión, ¿los mexicanos se comportaban así con todos los Senados o solamente con el checo por lo mismo de que se acabó de fundar?

N: Mira niña, yo no sé, yo solo estuve con los checos (...) y por eso te destacué las fechas porque era un momento (...) de sorpresa que un país centroeuropeo fundara ya una institución democrática que muchos países ya tenían y este no, y entonces (...) cuando venían los representantes de partidos políticos aquí a Chequia (...) era muy difícil explicar el porqué todavía no existía la Cámara alta, era así como una cosa que hay que tener. Entorno a eso se discutía mucho y por eso te destacué la fecha de la inauguración del Senado.

A: Ya, claro.

N: Bien, entonces en cuanto al trabajo, yo diría que en mis viajes, tanto con el Parlamento como con el Senado se trasgredieron todas las normas porque yo siempre estaba sola y nunca tuve una contrapartida que pudiera traducir, o sea yo tenía que hacerlo todo – interpretar a los dos idiomas.

A: Ah, perfecto, esta era una de mis preguntas. Pero siga, no se deje interrumpir, por favor.

N: (...) No solamente que se trasgredían las normas pero también las horas de trabajo, luego te daré unos ejemplos de lo más extravagante y lo más loco que se hacía en aquellos tiempos. Yo no sé por qué se hacía así, si así era la norma o así lo querían, o si se ahorraba el dinero, no tengo ni idea. Probablemente era para no pagar otro intérprete, que sería lo lógico, sobre todo cuando las jornadas eran larguísimas. Pero bueno, no importa, yo tenía muchas fuerzas, así que a mí me daba igual. (...) Pero en México nunca tuve a ningún compañero que me ayudara.

N: Ahora, ¿qué quieres saber tú concretamente?

A: Yo preparé las preguntas en checo, si no le importa. ¿Quiere que las interprete una vez haciéndoselas?

N: No, a mí me da completamente igual, yo entiendo el checo.

A: Perfecto. La primera es: Kdy jste se aktivně věnovala tlumočení (v jakých letech)?

N: Uff. Yo empecé en el año 1961 y terminé (...) en 2021.

A: ¿Hasta después del covid?

N: No. El covid yo lo atrapé el año pasado. Pero la última interpretación que yo hice, no había nadie, por eso la hice, y era la despedida del embajador español en el Senado, y te repito, no había nadie que interpretara, las chicas estaban yo no sé donde... (...) O a lo mejor fue en el año 2020.

A: Entonces era antes del covid.

N: Sí, antes del covid. (...) Pero sabes que, tú tienes un ordenador?

A: Sí, claro.

N: Busca (...) una entrevista que me hicieron y allí encontrarás todas las respuestas a las preguntas tontas. La gente pregunta siempre lo mismo.

A: Yo creo que voy a preguntar algo un poco distinto. (...) Měla jste tehdy razítko soudní tlumočnice nebo překladaťelky?

N: No, nunca lo tuve, nunca lo quise porque no me lo quisieron dar.

A: ¿Por qué?

N: Qué sé yo. Hubo un momento en el que lo pedí... Hice miles (sin exagerar) de traducciones juradas para otra persona que las sellaba pero ella tenía el sello y a mí no me lo dieron porque había mucha gente en ese momento en Praga. Yo hubiera podido tenerlo, por ejemplo, por Bohemia Oriental, así me lo dijeron. Cuando yo empecé a traducir para esa señora – que ni intentaba traducir al español – pero tenía el sello y en aquel momento no se pedía una traducción oficial que pudieran mirar para ver si era buena o no, ella tenía los estudios de italiano, francés y español de la Facultad, y a raíz de la titulación, recibió el sello para las tres lenguas sin tener que demostrar que sabía el idioma. Yo me pasé la vida traduciendo – me pagaba bien – así que no necesitaba el sello – y luego con ella lo leíamos, lo veíamos, ella era la que tenía la responsabilidad, y ya. Así que no tuve el sello porque el sello se entregaba por titulación (primero) – yo tenía el doctorado, así que me lo podían dar, pero no me lo dieron – o lo daban directamente por estudios, o sea tu presentabas tu libreta de estudios y ya. (...) El número de plazas lógicamente es limitado, no puede haber setenta intérpretes y traductores de español. A mí no me lo dieron, pero yo no lo necesitaba, y era mejor porque luego me pedirían muchas y muchas más traducciones si las hubiera hecho bajo mi nombre. Al final hubiera estado constantemente traduciendo textos jurídicos. (...)

N: ¿Qué más quieres saber?

A: Máte vystudované tlumočení nebo překlad?

N: Ne, jsem filoložka. Mám hispanistiku a anglistiku. (...) Yo acabé en el año 1965 pero desde 1960 ya daba clases en Letná. (...) Yo era muy trabajadora pero no era buena estudiante.

A: ¿Tomó Usted algún curso de interpretación?

N: No, nunca. Yo nunca estudié para ser intérprete, yo partía de que dominaba muy bien las dos lenguas y luego la cara dura, no olvides. Ser intérprete (...) es eso. O sea que no estudié interpretación pero ingresé en el Institut překladu a tlumočnictví de la Universidad 17. listopadu ya como profesora, o sea desde el año 1969 hasta 1974 estuve ya trabajando en la Facultad. (...) Y allí es donde aprendí lo que era la interpretación porque había compañeros que la hacían, aparte era un momento en el que casi nadie había estudiado la interpretación, comprendes.

A: Claro, por eso pregunto porque sé, que el Instituto llevaba muy poco cuando usted empezaba a trabajar. Por lo mismo lo pregunté.

N: Los primeros estudiantes que entraron, lo hicieron en 1963; de 1963 a 1968 se formó la primera tanda de intérpretes ya preparados. Y nosotros los que ejercíamos de profesores, todos (o la mayoría) éramos filólogos y muchos “nativos”. (...) El tema de la lingüística estaba asegurado por personas que querían ejercer y que poco a poco fueron comprendiendo lo que era la interpretación. Yo hacía consecutiva sin saber que hacía consecutiva. Yo entré en una cabina sin saber lo que era la simultánea, y así estábamos todos, yo no fui excepción. Pero había compañeros más viejos que yo, por ejemplo, mi jefe, el señor Krušina, intérprete entre el francés y el inglés, y ese había sido un gran intérprete de cabina. (...) Él y otra compañera ya tenían un historial de interpretación, mientras que nosotros, los que empezamos a trabajar allí, poco a poco fuimos siguiendo la marcha.

A: Claro.

N: ¿Qué más?

A: (...) Jak jste cestovala na zájezdy do Mexika? Nedávno jsem dělala jiný rozhovor se současnou tlumočnicí a hovořily jsme o vládních speciálech, (ne)pohodlí, délce letu a jetlagu, proto bych se na to ráda zeptala i vás.

N: Depende. (...) Aquí hay que decir una cosa importante. Todos estos viajes oficiales de gobierno (...) están tan bien preparados por el Ministerio de Asuntos Exteriores que te quedas completamente pasmada porque mira, para cada viaje (...) siempre te daban un manual preparado por la Sección Latinoamericana del Ministerio de Asuntos Exteriores con (...) todos los acuerdos que se habían firmado, todo lo que se podía firmar, si hubiera voluntad para firmar, todas las relaciones que hubo, en fin, cada viaje era un manual de veinte o treinta páginas con todos los detalles, la verdad – ¡increíble! Y pienso que eso sigue igual. (...) El intérprete está allí para leer el material. Tienes la obligación de leértelo y preparártelo, entiendes.

A: Sí, claro. Es lógico.

N: Esto es una cosa, otra cosa es que (...) el Ministerio para cada viaje preparaba unos libritos como este (...) – son muy interesantes, hay programa del viaje, nombres, partidos políticos. Me temo que los viajes del Senado no tenían una libretita como esta, que solo venía en papeles, pero no recuerdo bien. (...) Y aquí me daban el menú – yo lo cogía para saber lo que no comía... Es importante saber que no has comido. Este es otro menú que tampoco he comido...

A: (smích) (...) ¿En serio?

N: Es importante destacar que el Ministerio de Asuntos Exteriores y su Sección Hispanoparlante siempre preparaban los viajes al detalle. No solamente sabías los nombres de los partidos, etc. Todos estos viajes son políticos, comerciales o culturales hasta cierto punto. Entonces toda esa gente va a presentarse y entablar conexiones con otros de la misma especie, comprendes. (...) En aquel

momento, cuando yo iba, en la Embajada de México había muy buenos funcionarios, y en general los había. En aquellos momentos eran chicos que habían estudiado en Rusia y ellos lógicamente tenían preparación estricta, así que de veras intentaban abrir las relaciones, ahora cómo funciona – no sé.

A: Creo que es parecido, por lo que escuché en otras entrevistas.

N: ¿Qué más? Vamos (...)

A: Měla jste na těch cestách vůbec nějaký prostor k odpočinku? Volný čas, abyste se najedla apod.?

N: De mis tiempos – nada. Mira, no podía tener tiempo libre porque tenía que estar con ellos constantemente.

A: To mě přivádí na další otázku, vy jste se dostala určitě na těchto cestách ke všem typům tlumočení; bylo to: doprovodné tlumočení kdykoli, když zrovna neprobíhala oficiální jednání, je to tak? Na jednáních to bylo spíše konsektivní tlumočení, nebo simultánní?

N: Yo tenía doprovodné, šušotáž, consecutiva y cabina (pocas veces, pero sí) – pero no era largo, no eran reuniones largas – comerciales por regla general. Pero sí lo he vivido todo. (...)

A: Tlumočila jste z listu?

N: Eso venía un par de veces, por ejemplo con la señora Benešová; le gustaba hablar en público y siempre tenía su discurso preparado – entonces me lo daba. En Oaxaca, por ejemplo, hice tlumočení z listu – con todo el pueblo reunido – la alcaldesa emprendió un discurso con eso: “Estimada ciudadana Benešová.” Y como a mí me daba igual decir cualquier cosa, decía: “Vážená občanko, Benešová...”

A: (smích) – No, pero si eso no se puede interpretar así, literalmente...

N: No, yo así con toda cara dura y luego ellos me decían: “To se česky neříká!” a já na to: “Já vím, já vám překládám, chtěli jste vědět všechno, tak vám překládám všechno.” (...) Yo ya era muy vieja, así que me importaba un pepino, si me decían algo... Hubo algunos momentos en que me molesté, pero muy pocos, en general bien. (...)

A: ¿La comida no venía incluida para usted, verdad?

N: Pocas veces, pero mira, cuando lo sabes, está bien, te compras tu houstička y šunčička y andando... No puedo decir que nunca me han dado de comer – me han dado de comer – pero no así como “tú eres parte del grupo”. Yo era siempre la servidora rendida. Yo pienso que eso no ha cambiado.

A: Sí, yo pienso lo mismo, que horror.

N: No. No es horror, si tú lo sabes – en paz.

A: Sí, pero sin usted ellos no hubieran podido conversar, o sea ¿por qué la ponen hasta en el “tercer lugar” si usted es la más importante porque sin usted no hubiera plática alguna?

N: Esto te figuras tú. Sigue. ¿Qué más quieres saber?

A: (...) – obousměrné tlumočení už jsme řešily (...)

N: Někdy jsem tlumočila i do francouzštiny.

A: A cenové ohodnocení bylo adekvátní, když už jsme se shodly na tom, že jste prakticky nespala a neměla jste žádné osobní volno?

N: Sí. No olvides que siendo miembro de Askot (...) íbamos a las administraciones públicas; al Parlamento, a los Sindicatos... los que formábamos parte del comité de Askot, nos repartíamos

las instituciones e íbamos nosotros personalmente para hablarles de lo que es la interpretación y cómo hay que hacer las cosas y cómo hay que pagar. O sea nosotros lo subimos de tres mil a siete mil – el día.

A: Y allí se quedó hasta hoy día... (...)

N: Eso es lo que me temo. Eso es muy importante porque el trato personal, con una poca de gracia, pues, a las funcionarias que no saben nada, hay que explicárselo y hay que decirles cómo funcionan las cosas. Y si uno va solito, pues no existen las ocho horas de trabajo – estás allí desde las “nevidím” hasta las “nevidím de la noche”... y te lo tragas todo, y lo haces porque eres la única al servicio del grupo que no son grupos muy nutridos pero había siempre un “mandamás” y unas cuatro o cinco personas más. (...) Pero de todas formas tienes que ocuparte de todo... (...) Además a dónde te vas a escapar en la Ciudad de México, si no tienes a ningún amigo allí. (...)

N: ¿Algo más?

A: Proč myslíte, že si tehdy nenajali na tlumočení někoho z tamní české komunity? Je možné, že tam dříve nežilo tolik Čechů jako dnes, nebo si myslíte, že to má co dočinění s kvalitou tlumočnického výkonu?

N: Seguro que ahora hay más chicas allí que se han casado, etc. Y seguramente puede haber una inteligente y capaz, porque no es solamente saber el idioma sino ser capaz. Si no eres capaz de asegurar la conversación, no sirves. No sé. Es posible que ahora ya prefieran a estas personas para no pagar tanto porque yo te hablo de una situación de hace veinte años. En estos veinte años ya se ha desarrollado la cosa y a lo mejor los checos por ahorrar ya hacen esto. (...)

N: ¿Algo más?

A: (...) Další otázka je na kabiny na simultánní tlumočení v Mexiku – obecně na tamní technické zázemí. Protože vím, že jste zažila i simultánní tlumočení v České republice, tak bych vás požádala o menší srovnání.

N: En los ministerios mexicanos tenía un espacio y un aparatito solo de dos conectores (hablas/escuchas), no eran aparatos como de ahora con los que se puede hacer pilotaje y todo eso. De esos no recuerdo en absoluto. (...) De verdad no recuerdo. Lo que había muchas veces, una mesa y yo estaba sentada junto con un micrófono y ellos alrededor de mí con sus micrófonos. Entonces se hablaba y yo decía que si no les importaba, yo le seguiré a usted (el que habla) y si usted no habla muy alto, yo tengo una voz relativamente fuerte, o sea que ellos me oirán a mí y yo lo oiré a usted. Y esto muchas veces, muchas veces fue sin cabina. En México solo una o dos veces había cabina. No te puedo decir. (...) Era una semisimultánea para aligerar la comunicación y no cortarla, comprendes.

A: A jak to bylo s osvětou v Mexiku? Věděli na těchto vyšších pozicích – mám na mysli senát, ministry apod., kdo je to tlumočník, nebo se vás ptali, kdo jste a nedokázali vás zařadit? (...)

N: Yo era la persona a la que consideraban. (...) Yo era como de ellos – en este sentido tenía la ventaja de cuando íbamos a países latinoamericanos era como si yo fuera a mi casa. Y así lo tomaban. (...) ¿Qué sigue?

A: Poslední prosba je, jestli máte nějaký zajímavý, nebo bizarní tlumočnický zážitek z Mexika, o který byste se se mnou byla ochotná podělit.

N: Hmm. No sé, Tal vez algo desagradable.

A: Klidně.

N: Me sorprendió la soberbia de los checos cuando los mexicanos hubieran hecho todo por enseñarles eso y lo otro y llevarlos allí y allá y a los checos no les importaba. Y yo sufría porque algunos

de los checos no sabían comportarse en estos viajes. Eran muy soberbios. Y yo intepretando limaba todas las asperezas para que los mexicanos no vieran el comportamiento de los checos.

A: Claro. Me imagino que es molesto esto. ¿Pero se lo pudo reclamar a los checos?

N: No. Yo peleé con uno – por otra cosa – porque yo ya estaba harta. Pero estaba allí para trabajar no para pelearme, verdad. También tienes que pensar que el intérprete es un subordinado total, soy una mandada, a mí me mandan, pero hasta cierto punto – yo tengo cierta edad... (...)

A: Perfecto, es todo. Muchas gracias por su ayuda!

Příloha XI

Koláčový graf zobrazující současný pobyt respondentek

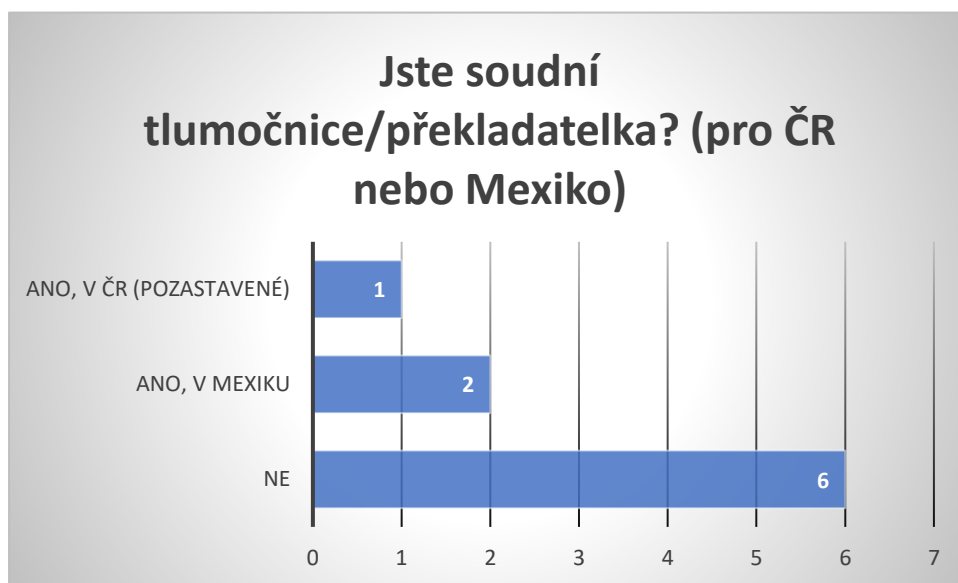
Příloha XII

Prstencový graf zobrazující počet respondentek, které vystudovaly překlad a/nebo tlumočení

Příloha XIII

Pruhový graf zobrazující počet respondentek, které vystudovaly překlad a/nebo tlumočení

Přiloha XIV

Nombramiento de intérpretes en la Real Audiencia de México (1555-1606)¹

Cuadro 1
NOMBRAMIENTOS DE INTÉRPRETES EN LA REAL AUDIENCIA
DE MÉXICO (1555-1606)

<i>Fecha</i>	<i>Nombre</i>	<i>Lengua</i>	<i>Referencia</i>
28/3/1555	Juan de Riberol	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 1, exp. 68, f. 75v.
12/6/1555	Pedro de Luna	Náhuatl/ Tarasco	AGN, <i>RCD</i> , vol. 1, exp. 72, f. 77v.
7/2/1564	Juan Grande	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 1, exp. 243, f. 216v.
3/12/1564	Juan de Riberol	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 1, exp. 265, f. 235.
8/2/1566	Pedro López [Barahona]	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 1, exp. 294, f. 261.
17/12/1573	Juan de Leiva	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 47, exp. 476, f. 286v.
28/11/1575	Juan Grande	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 167, f. 90.
xx/3/1586	Pablo Pérez, indio	Otomí	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 177, f. 99v.
31/7/1586	Luis de León	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 192, f. 110
31/7/1586	Alonso Hernández Bocanegra	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 193, f. 110.
31/7/1586	Alonso Solís de Aguirre	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 194, f. 110v.
27/8/1587	Bernardino de Leiva	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 223, f. 133.
15/9/1588	Francisco de Leiva	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 303, f. 164
15/9/1588	Francisco Granado	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 304, f. 164.
22/11/1588	Alonso Hernández Bocanegra	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 316, f. 173.
11/1/1589	Juan de Riberol	Náhuatl	AGN, <i>RCD</i> , vol. 2, exp. 373, f. 206.
2/8/1606	Francisco de Lerria	Tarasco	AGN, <i>RCD</i> , vol. 5, exp. 141, f. 29v.

¹CUNILL, Caroline. *Un mosaico de lenguas: Los intérpretes de la audiencia de México en el siglo XVI*. 2017